
ପୃଥିବୀର
ଲୋକକଥା
ଭଣ୍ଡାର-୨

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(ପଞ୍ଜାବ)

(ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ)

ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତି, ବି. ଏସ.ସି., ଏଲ୍. ଏଲ୍. ବି.,
ଏଚ୍. ଜେ. ଏସ. (ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ)

ଶ୍ରୀମତୀ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାନ୍ତି, ଏମ୍. ଏ., ବି. ଇଡ୍

ସମ୍ପାଦନା

ଶ୍ରୀ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ମହାନ୍ତି

PRUTHIBIR LOKAKATHA

(P U N J A B)

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(ପଞ୍ଜାବ)

(ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ)

ପ୍ରକାଶକ :

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ

ବଣ୍ଡୁକବାଟି ରୋଡ଼, କଟକ-୧

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ

ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ, ୧୯୮୬

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ—ଶ୍ରୀ ରବିନାରାୟଣ ନାୟକ

ମୁଦ୍ରାକର—ଗ୍ରାମସେବକ ସମବାୟ ପ୍ରକାଶକ ଲି:

ବାଖରାବାଦ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨

ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୪-୫୦ ବନ୍ଧାଇ—ଟ ୭-୦୦

ନିବେଦନ

ଆମର ଶିକ୍ଷା ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ । ଲୋକଙ୍କ ନୈତିକତାର ମାନ କମିଆସୁଛି । ଆମକୁ ଲୋକଚରିତ୍ର ସୁଧାରିବାକୁ ହେବ । ନଚେତ୍ ମଣିଷ ସମାଜ ଧ୍ୱଂସ ପାଇଯିବ ।

ଲୋକ ଭୋକିଲା ରହିଲେ ସବୁ ପାପ କରିପାରେ । ଯେ ଅର୍ଜନକ୍ଷମ, ତାର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଅଛି । ମଣିଷକୁ ଅର୍ଜନକ୍ଷମ କରିଦେଲେ, ଲୋକଚରିତ୍ରର ମାନ ଆପେ ଆପେ ବଢ଼ିଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ପିଲାଙ୍କୁ ଅର୍ଜନକ୍ଷମ କରିବାକୁ ତାଲିମ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ଦିଗରେ ଅକ୍ଷମ ।

ଏହି ମହତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ବହୁମୁଖୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଆରମ୍ଭ । (ଏହା କୁଶଭଦ୍ରା କୂଳରେ । ନିମାପଡ଼ାଠାରୁ ଗୋପ ଯିବା ରାସ୍ତାରେ ।)

ସ୍କୁଲଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ୧୯୬୭ ମସିହାରେ । ସ୍କୁଲ ସିନା ହେଲା, ହେଲେ ସ୍କୁଲପାଇଁ ଘର, ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଦରମା, ବିଜ୍ଞାନ ଉପକରଣ ଏବଂ ପାଠାଗାର ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଦରକାର ।

ଦୁଇଟି ଉପାୟରେ ଅର୍ଥର ଆୟୋଜନ କରିହେବ । ପ୍ରଥମଟି ଶ୍ରମ, ଅନ୍ୟଟି ଭିକ୍ଷା ।

ଆମେ ପ୍ରଥମ ପନ୍ଥାଟି ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛୁ । ବହି ଲେଖି, ପଇସା ଅର୍ଜନ କରି ଏହି ଶିଶୁ ଅନୁଷ୍ଠାନଟିକୁ ଗଢିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ଲୋକକଥାର ପ୍ରକାଶ ।

ଲୋକକଥା ଅଭିଜ୍ଞ ଲୋକଙ୍କର ଅନୁଭୂତିର କଥା । ସୁନାକୁ ଯେପରି ମାଟି ଖାଇପାରେ ନାହିଁ, ସମୟ ମଧ୍ୟ ଲୋକକଥାକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା ଯେ ଜାଣିବ, ସେ ବିଜ୍ଞ ହୋଇଯିବ । ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଛେଇବ ନାହିଁ ।

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା ଅଳ୍ପ କିଛି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଆମର ସଂଗୃହୀତ ଗଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୪୦୦୦ । ସେ ସବୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ଆମେ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛୁ । ଛୋଟ ଛୋଟ ବହି ମାଧ୍ୟମରେ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକ ଆମର ଗରିବ । ଏହି ଛୋଟ ଛୋଟ ବହି କିଣି ଯେ ଏକାଠି କରି ପାରିବ, ସେ ସମୁଦାୟ ଲୋକକଥା ସେଟ୍‌ଟି ପାଇଯିବ, ବାଧିବ ନାହିଁ ।

ସବୁ ଲୋକକଥା ଆମପକ୍ଷେ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଯେ କୌଣସି ବଦାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆମକୁ ଏ ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ଆମେ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଋଣୀ ହେବୁ ।

ଏ ଦିଗରେ ଆପଣଙ୍କର ସଦିଚ୍ଛା, ସହାନୁଭୂତି ଆଉ ସାହାଯ୍ୟ ଆମେ କାମନା କରୁଛୁ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତି
ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାନ୍ତି

ସୂଚୀପତ୍ର

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା

ଦୁଇ ଭଉଣୀ

ମୀନା ଓ ବୀଣା । ଦୁଇଭଉଣୀ । ମୀନା ବଡ଼ । ବୀଣା ସାନ । ପିଲାଦିନୁ ସେମାନେ ମା ଛେଉଣ୍ଡ । ଭାଇ ଥାଏ ବିଦେଶରେ, ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ । ଘରେ ବାପା ଏକା । ସେ ବି ବୁଢା । ପୁରୁଷ ଲୋକ । ଘର କରଣା ବିଷୟରେ ଅନଭିଜ୍ଞ । କାଲି କି କାଲି ଝିଅମାନେ ପରଘରକୁ ଯିବେ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଘରକରଣା ଶିଖିବା ନିହାତି ଦରକାର । ନହେଲେ, ଶାଶୁଘରେ ଗଞ୍ଜଣା ଖାଇବେ । ତା ଛଡା, ଝିଅ ଦି'ଟା ଘରେ ରହିଲେ ସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ ଅସୁବିଧା ବଢ଼ିତ, ଏସବୁ ଭାବି ଚିନ୍ତି ବାପା ତାଙ୍କର ସେମାନଙ୍କୁ ପିଇସୀ ପାଖରେ ଛାଡ଼ିଦେଇଥିଲେ ।

ସେମାନେ ଏକା ମା ପେଟର ଦୁଇଭଉଣୀ । ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତର ଦୁଇଟି ପୁଷ୍ପ । ଗଢଣ ଏକା । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗଢଙ୍ଗ, ଚରିତ୍ର ଓ ଚଳଣି ଅଲଗା; ଭିନ୍ନ । ଏମିତିକି, ସେମାନେ ଯେ ଏକା ମା ପେଟର ଦୁଇଭଉଣୀ, ତାହା ବିଶ୍ୱାସ କରିହୁଏ ନାହିଁ ।

ମୀନା ରୁକ୍ଷ, ବଦରାଗୀ, ମୁଖରା, ସ୍ୱାର୍ଥପର । ବୀଣା କିନ୍ତୁ ଭଦ୍ର, ମିଷ୍ଟଭାଷୀ, ଶାନ୍ତ ଆଉ ଦରଦୀ ।

ପିଇସୀଙ୍କ ଘରେ ଉଭୟେ ରହନ୍ତି । ମୀନା ବାପାଙ୍କ ନାଁ ଧରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବୀଣାର ବାପାଙ୍କ କଥା ଖୁବ୍ ମନେପଡ଼େ । ସବୁ-ବେଳେ ସେ ବାପାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଗପେ । ଦିନେ ସେ ମୀନାକୁ କହିଲା "କେତେଦିନ ହେଲା, ଆମେ ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିନାହୁଁ । ବାପାଙ୍କ କଥା

ବହୁତ ମନେପଡ଼ୁଛି । ସେ ତ ଘରେ ଏକୁଟିଆ । ଗୃହ କାମ ଲାଗି-ରହିଥିବ । ଘରୁ ସେ ଗୋଡ଼ ବି ବାହାର କରିପାରୁନଥିବେ । ଚାଲ ଯିବା । ବାପାଙ୍କୁ ଟିକେ ଦେଖିଆସିବା ।"

ଶାଣା କଥା ଶୁଣି ପିଇସୀ ଭାରି ଖୁସି । ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲେ । ମୀନା କିନ୍ତୁ ରାଜି ହେଲନାହିଁ । ବରଂ ଶାଣାକୁ କହିଲା-"ବୟସ ଅଧିକ ହେଲେ ମଣିଷ ହଇରାଣ ହୁଏ । ବାପା ଆମର ବୁଢ଼ା । ହଇରାଣ ହେବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏଇଟା ଖରାଦିନ । ତାତି ବୋହୁଛି । ଏହି ଝାଞ୍ଜିରେ ଘରୁ ବାହାରିବା ମୁସ୍କିଲ । ବୁଢ଼ାବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ ଏ ଝାଞ୍ଜିଖରାରେ ଯାଇପାରିବିନାହିଁ । ତୁ ଯଦି ବାପା ସୋହାଗୀ ଦେଖେଇ ହେଉଛୁ, ତା ହେଲେ ଏକୁଟିଆ ଚାଲିଯା, ମୋତେ ଡାକ ନାହିଁ ।"

ଅପାର କଥା ଛୁରି ଭଳି ଶାଣା ଦେହରେ ଗଳିଗଲା । ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ପିଇସୀ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ ।

ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମନ ତାର ଉଚ୍ଚାଟ । ଏକୁଟିଆ ଯିବାକୁ ସେ ସ୍ଥିର କଲା । ପିଇସୀ ବି ରାଜି ହୋଇଗଲେ । ପରଦିନ ବଡ଼ି ଭୋରରୁ ସେ ବାହାରିପଡ଼ିଲା । କିଛି ରୁଟି ଆଉ ଡାଲି ପିଇସୀ ତାକୁ ବାଟ ପାଇଁ ଦେଲେ ।

ସେ ଏକୁଟିଆ କେବେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇନଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ସେ ଯାଉଛି । ସେଥିପାଇଁ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ଧୀରେ ସୁସ୍ଥେ ସେ ଚାଲିଥାଏ ।

କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ତାକୁ ଭାରି ଝାଳିଆ ଲାଗିଲା । ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ବଡ଼ କୋଳିଗଛଟିଏ । ଛପଛପିକିଆ ତାର ଛାଇ ।

ସେଇଠି ସେ ଟିକେ ବସି ପଡ଼ିଲା । କୋଳଗଛଟି ତାକୁ କହିଲା "ଝିଅ, ମୋ ଦେହ ସାରା କଣ୍ଟା । ମୋତେ ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଉଛି । କିଛି କଣ୍ଟା ଯଦି ତୁ ମୋ ଦେହରୁ କାଟି ଦିଅନ୍ତୁ, ମତେ ଟିକିଏ ଭଲ ଲାଗନ୍ତା ।"

ବୀଣା ଗଛଟିକୁ ଅନାଇଲା । ସତକୁ ସତ ତା ଦେହରେ ଅଗଣିତ କଣ୍ଟା । ବେଶ୍ ବଡ଼ ବଡ଼ । ସେ ଗଛରେ ଚଢ଼ି କଣ୍ଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । କଣ୍ଟାରେ ହାତ ତାର ଆଞ୍ଚୁଡ଼ି ହୋଇ ରକ୍ତ ବାହାରିଲା । ତଥାପି ସେ ବିରକ୍ତ ହେଲା ନାହିଁ । ବହୁତ କଣ୍ଟା ସେ ଭାଙ୍ଗିଦେଲା । ତାପରେ ଗଛରୁ ଓହ୍ଲାଇ ତା ରାସ୍ତା ସେ ଧରିଲା ।

କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ସେ ଦେଖିଲା- ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ଚୁଲିଟିଏ । ତାଉପରେ ହାଣ୍ଡିଟିଏ ବସିଛି । ସେଠି କେହି ନାହାନ୍ତି । ତାର କୌତୁହଳ ହେଲା । ସେ ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲା -- ଲିଭିଲା ଚୁଲିରେ ଡାଲି ବସିଛି । ଚୁଲିଟି ପାଉଁଶରେ ପୋତି ହୋଇଗଲାଣି ॥ ସେତକ ଦେଖି ସେ ବୁଲିପାଉଥିଲା । ପଛରୁ ଚୁଲିଟି ଡାକି କହିଲା — -"ମୋ ମାଲିକାଣୀ କାମକୁ ଯାଇଛି ଡାଲି ବସେଇ ଦେଇ । ଆସିଲେ, ଖାଇବ । ପାଉଁଶରେ ମୁଁ ପୋତି ହୋଇ ଗଲିଣି । ଜାଳ ଆଉ ଜଳୁ ନାହିଁ । ଡାଲି ବି ସିଝିପାରୁନାହିଁ । କଉଡ଼ିଆ ପଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ମାଲିକାଣୀ ଖଟି ଖଟି ଆସିବ । ଭୋକରେ ପେଟ ଜଳୁଥିବ । ଦେଖିବ, ଡାଲି ସିଝି ନାହିଁ । ଭାରି ରାଗିବ । ମତେ ବି ଗାଳିଦେବ ! ତୁ ଝିଅ, ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କର । ଚୁଲିରୁ ପାଉଁଶ ତକ ବାହାର କରିଦେ । ମୁଁ ମୋର ଜଳିବି । ଡାଲିକୁ ସିଝାଇ ରଖିବି ।"

ବୀଣା ଦରଦୀ । କାମକୁ ଯାଇଥିବା ଝିଅଟି ପ୍ରତି ସେ ଦୟାର୍ଦ୍ର । ଚୁଲିଟିର, ମାଲିକାଣୀ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଖି ସେ ତନ୍ମୟ । ସେ ଚୁଲି

ପାଖକୁ ଫେରିଲା । ଅଧା ପୋଡ଼ା କାଠ ସାହାଯ୍ୟରେ ପାଉଁଶ ତଳୁ ବାହାର କରିଦେଲା । ଏଥର ଚୁଲିଟି ହୁ ହୁ ହୋଇ ଜଳିଲା । ଚୁଲିଟିର ସନ୍ତୋଷ, ତୃପ୍ତି ଆଉ ଆନନ୍ଦରେ ବାଣୀ ଅଭିଭୂତ ।

ଏଥର ବାଣୀ ପୁଣି ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ସେ କ୍ଲାନ୍ତ ଅନୁଭବ କଲା । ରାସ୍ତା ପାଖରେ ଓସ୍ତଗଛ, ଝଙ୍କାଳିଆ । ଖୁବ୍ ବଡ଼ । ଛାଇ ତାର ସୁଶୀତଳ । ସେଠି ସେ ବିଶ୍ରାମ ନେଲା । ଉପରକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲା, ଗଛଟିର ଡାଳଟିଏ ଭାଙ୍ଗି ଝୁଲୁଛି ! ଗଛଟି କହିଲା -"ମା ବାଣୀ, ମାଙ୍କଡ଼ ଡେଉଁ ଡାଳଟି ମୋର ଭାଙ୍ଗି ଦେଲା । ଭଙ୍ଗା ଡାଳଟି ଓହଳୁଛି । ମୋତେ ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଡାଳକୁ ଟେକି ଟିକିଏ ବାନ୍ଧିଦେଲେ, ମୋତେ ଆରାମ ଲାଗିବ ।"

ବାଣୀ ତାହାର କଷ୍ଟ ସହି ପାରେନାହିଁ । ଗଛର କାରୁଣ୍ୟରେ ସେ ବିଚଳିତ । ନିଜର ଓଢ଼ଣୀକୁ ଚିରି ଦେଇ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡିକରେ ଓସ୍ତ ଡାଳକୁ ଟେକି ବାନ୍ଧି ଦେଲା । ଏଥର ଗଛଟି ଆଶ୍ୱସ୍ତ । ବାଣୀ ତା ବାଟରେ ପୁଣି ଚାଲିଲା ।

ବାଟରେ ଝରଣାଟିଏ ପଡ଼ିଲା । ସେଥିରେ ପଙ୍କ ବହୁତ । ପାଣି ଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଅଟକି ରହିଛି । ପାଣି ଧାରାକୁ ଡାକି କହିଲା "ପଙ୍କ ପୋତିହୋଇ ମୋର ରାସ୍ତାବନ୍ଦ । ମୁଁ ସର୍ବଦା ଚଳଚଞ୍ଚଳ । ଏବେ ମୁଁ ସ୍ଥିର । ଏଇ ସ୍ଥିରତାରେ ମୁଁ ଅନଭ୍ୟସ୍ତ । ଏହା ବେଦନା ଦାୟକ । ଅଭିଶାପାପଙ୍କ ଟିକିଏ ଆଡ଼େଇ ଦେଲେ, ମୁଁ ଚାଲିଯିବି । ତାଛଡ଼ା ପାଣି ନ ଯିବାରୁ ଝରଣାର ତଳମୁଣ୍ଡ ଶୁଖିଲା ପାଣି ଟୋପାଏ ପିଇବାକୁ ମିଳୁ ନ ଥିବ । ଜୀବଜନ୍ତୁ ପାଣି ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ, ହା ହା କାର କଲେଣି । ପାଣି ଗଲେ ସେମାନେ

ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେବେ । ଶାନ୍ତି ପାଇବେ । ଏ ପୁଣ୍ୟ କାମ ପାଇଁ ଭଗବାନ ତୋର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ ।"

ଝରଣା ବ୍ୟଥିତ । ବୀଣା ତାହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲା । ଜମା ହୋଇଥିବା ପଙ୍କକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଆଡ଼େଇ ଦେଲା । ଏଥର ପାଣି କଳ କଳ ହୋଇ ଝରଣାରେ ବୋହି ଗଲା । ପାଣିର ବୋହି-ବାରେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନାତୀତ ।

ବାଟ ଘାଟ ବୀଣା ଅଟକି ଅଟକି ଗଲା । ତେଣୁ ତାର ଡେରି ବହୁତ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ପର ପାଇଁ ସେ ଦୁଃଖୀ । ପରକାମରେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ । ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ସେଥିରେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଆନନ୍ଦ । ଏମିତିକି ଭୋକ ଶୋଷ ବି ହୋଇନାହିଁ । ସେ ସବୁ ଭୁଲିଯାଇଛି । କ୍ଳାନ୍ତ ବି ବିଶେଷ ଅନୁଭବ କରିନାହିଁ । ପିଇସୀ ଦେଇଥିବା ରୁଟି ଓ ଡାଲି ସେମିତି ଅଛି ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା । ବାପା ତାକୁ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି । ଅପୂର୍ବ ପାଇଲା ଭଳି ଲାଗିଲା । ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ । ବାପା ଖଟିଖଟି କ୍ଷେତରୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ସେ ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ । ଭୋକିଲା ବି । ବୀଣା ଦେଖିଲା, ଘରେ ଖାଇବାକୁ କିଛି ନାହିଁ । ପିଇସୀ ଦେଇଥିବା ରୁଟି ଆଉ ଡାଲି ବାପାଙ୍କୁ ସେ ବାଢ଼ିଦେଲା । ସେତକ ଖାଇ ବାପା ସନ୍ତୋଷ ।

ବୀଣା ଘିଅରେ ମସଲାଦେଇ ସୁଆଦିଆ ତରକାରି ରାନ୍ଧିଲା । ପାଖରେ ବସି ବଳାଇ ବଳାଇ ବାପାଙ୍କୁ ଖୁଆଇଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ମଲାପରେ ବୁଢ଼ାଟି ନିଜ ହାତରେ ରାନ୍ଧେ । ଏକୁଟିଆ ଲୋକ । ତେଣୁ ଯାହା ତାହା ସିଝାଇ ଖାଇଦିଏ । ବୀଣାର ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ବୁଢ଼ା ଭାରି ଖୁସି । ପରିତୃପ୍ତ ।

ବାପା ପାଖରେ ଦ' ଗୁରବନ ରତ୍ନ ବୀଣା ପିଉସୀ ଘରକୁ ବାହାରିଲା । ବାପା ତାକୁ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧାଇଲେ । ପଟେ ମଇଁଷି, ସୁତା କାଟିବାକୁ ଅରଟ, ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ କିଛି ପିତ୍ତଳ ବାସନ, ବିଛଣା ଚଦର ଆଉ ନଗଦ ଅମଳ ଗହମରୁ କିଛି ତାକୁ ଦେଲେ, ତାର ମନେହେଲା, ସତେ ଯେମିତି ସେ ପୁଆଣି ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଫେରିବା ବାଟରେ ଝରଣା । ସେଠି ସୁନ୍ଦର ଓଢ଼ଣୀଟିଏ ଭାସୁଥିବାର ବୀଣା ଦେଖିଲା । ଝରଣା କହିଲା—"ବୀଣା ! ଗୋଟିଏ ବୋହୂ ଗାଧୋଇ ଚାଲିଗଲା । ତା ଓଢ଼ଣୀଟି ନେବାକୁ ସେ ଭୁଲିଗଲା । ମୁଁ ସେଇଟି ତୋ ପାଇଁ ଘେନି ଆସିଛି । ତୁ ଏଇଟିକୁ ନେଇଯା ।"

ବୀଣା ଓଢ଼ଣୀଟି ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ସେଇଟି ତ ପାଣିରେ ଭସି ଭସି ଓଦା । ତେଣୁ ତାକୁ ଶୁଖାଇବାକୁ ମଇଁଷି ପିଠିରେ ପକାଇ ଦେଲା । ତା ବାଟରେ ସେ ପୁଣି ଚାଲିଲା ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ସେ ଓସ୍ତଗଛ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟକଥା—ଯେଉଁ ଡାଳ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା ,ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ମୁକ୍ତାହାର ଝୁଲୁଛି । ଗଛଟି କହିଲା "ମା ବୀଣା, ରାଜାଙ୍କ ପଗଡ଼ରୁ ଏଇ ମୁକ୍ତାହାର ଖସି ପଡ଼ିଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ତୋ ପାଇଁ ରଖିଛି । ତୁ ଏଇଟିକୁ ନେଇଯା ।"

ମୁକ୍ତାହାରଟି ବୀଣା ଗଛରୁ ନେଇ ନିଜ ବେକରେ ଲମ୍ବାଇଦେଲା । ମନ ତାର ଭାରି ଖୁସି । ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ସେ ଆସି ଚୁଲି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଚୁଲିଟି ଜଳୁଥାଏ । ଉପରେ ତାର ଗୋଟିଏ କରେଇ । ସେଥିରେ ବଢ଼ିଆ ସୁଆଦଆ ଗୋଟିଏ ପିଠା । ଚୁଲିଟି ବୀଣାକୁ ଦେଖି କହିଲା "ମା ବୀଣା, ମୁଁ ତୋ ପାଇଁ

ଏ ପିଠାଟି କରିଛୁ । ନେ ନିଜେ ଖାଇବୁ ଆଉ ତୋ ଭଉଣୀକୁ ଦେବୁ ।"

ସାଣା ସଦ୍ୟପ୍ରସ୍ତୁତ ଗରମ ପିଠାଟିକୁ ନେଲା । ତାକୁ ଦି ଭାଗ କଲା । ଖଣ୍ଡେ ଭଉଣୀ ପାଇଁ ରଖି ଆରଖଣ୍ଡକ ଖାଇଲା । ତା ପରେ ତା ବାଟରେ ସେ ଚାଲିଲା ।

କୋଳିଗଛ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲା, ଗଛରେ କୋଳି ନଇଁ ହୋଇଛି । କୋଳି ସବୁ ପାଚିଲା ଟହ ଟହ । ଗଛଟି ସାଣାକୁ କହିଲା- "ତୁ ମୋ ଦେହରୁ କଣ୍ଟା କାଟି ସଫା କରିଚୁ । ତେଣୁ ଏ କୋଳି-ଯାକ ତୋର । ତୁ ଯେତେ ପାରିବୁ ନେଇଯା ।"

ସାଣା କୋଳି ତୋଳିଲା । କିଛି ଓଢ଼ଣୀରେ ମୀନା ପାଇଁ ବାନ୍ଧିଲା । ନିଜେ ବି କିଛି ଖାଇଲା । ଆଉ ଡେ଼ରି ନକରି ଘରକୁ ବାହାରିଗଲା ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ବେଳ ଗଡ଼ିଲାଣି । ମୀନା ଦେଖିଲା ସାଣା ଫେରି ଆସିଛି । ସାଥିରେ ଚାରି ମଇଁଷି । ତା ଉପରେ ପିତ୍ତଳ ବାସନ, ଚରଖା ଓ ସଦ୍ୟ ଅମଳ ଗହମବସ୍ତା ଲଦା ହୋଇଛି । ଚଟକା ସୁଆଦିଆ ପିଠା ଆଉ ପାଚିଲା କୋଳି ଓଢ଼ଣୀରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ସାଣାର ବେକରେ ମୁକ୍ତାହାର । ମୀନା ଦେଖିଲା— ସାଣାର ଭାଗ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ସେ ଈର୍ଷାରେ ଜଳିଗଲା । ପାଟିକରି କହିଲା— "ଚୋରଣୀ, ଘରକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ଏ ସବୁ ବାପାଙ୍କର । ସେ ସବୁ ଚୋରି କରି ନେଇଆସିଛୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି ପିଢ । ସବୁ କଥା ବାପାଙ୍କୁ କହିବି । ଦେଖିବୁ ତୋ ମୁହଁ ବାପା ଆଉ କେବେ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ ।"

ପରଦିନ ସକାଳୁ ମୀନା ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ବାହାରିଲା । ଗଲାବେଳେ ପିଇଁପିଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ଓ ଦୂରର କଥା, ଯାଉଛି ବୋଲି କହିଲା ବି ନାହିଁ ।

ଖାଣ୍ଡା ଯେଉଁ ବାଟେ ଯାଇଥିଲା, ମୀନା ବି ସେଇ ବାଟରେ ଗଲା ।

ବାଟରେ ପ୍ରଥମେ କୋଳି ଗଛ ପଡ଼ିଲା । ମୀନା ଦେଖିବାକୁ ଠିକ୍ ଖାଣ୍ଡା ପରି । ତଫାତ୍ ବେଶୀ କିଛି ନାହିଁ । ମୀନାକୁ ଖାଣ୍ଡା ବୋଲି ଠଉରାଇ କୋଳିଗଛ ମନେ ମନେ ଭାରି ଖୁସି । ସେ ମୀନାକୁ ଡାକି କହିଲା - "ଟିକିଏ ଏଠି ରହି ଯା ଭଉଣୀ । ଡାଳ କଣ୍ଟା ତ କାଟି ଦେଇଥିଲୁ ! ଏଥର ଉପରେ କଣ୍ଟା କିଛି କାଟି ଦେ ।"

ଏ କଥା ଶୁଣି ମୀନା ରାଗରେ ପଞ୍ଚମ । ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ କହିଲା "ତୋ ଦେହରେ ଯେତେ କଣ୍ଟା, ତାକୁ କାଟୁ କାଟୁ ମୋର ବେଳ ବୁଡ଼ିଯିବ । ମୁଁ ସେଇ ସମୟରେ ଦେଉ କୋଶ ବାଟ ଚାଲିଯିବି । ତୁ ଗୋଟେ କଥା କର । ଓଟକୁ କଣ୍ଟା ଖୁଣ୍ଟିବାକୁ କହି ଦେ । "

କୋଳି ଗଛଟି କହିଲା "ଓଟଟି କଣ୍ଟା ଖାଲି ଖାଇବ ନାହିଁ । କୋଳିତକ ବି ଖାଇଦେବ ।"

ମୀନା ତ ଉଦ୍ଧତ । ଗଛଟି କଥା ଶୁଣି ସେ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ହୋଇ ଚାଲିଗଲା । ଗଲାବେଳେ କହିଲା "ଅସମ୍ଭବ, ମୁଁ ତତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବି ନାହିଁ ।"

ଖାଣ୍ଡା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ କରିବା ମୀନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସେ ପୁଣି ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ହେବ, ସେତେ ଭଲ । ତେଣୁ ସେ ଜୋର ଜୋରରେ ଚାଲୁଥାଏ ।

ସେ ଏହା ଭିତରେ ଆସି ଚୁଲି ପାଖେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ପାଉଁଶରେ ଚୁଲିଟି ରୁନ୍ଧ । ମୀନାକୁ ଦେଖି ସେ ବି ଖୁସି । ପାଉଁଶ କଚ୍ଛୁ ବାହାର କରି ଦେବାକୁ ତାର ପୁଣି ଅନୁରୋଧ କଲା ।

ମୀନା ଏ ଅନୁରୋଧ ଶୁଣି ରାଗରେ ନିଆଁ । ସେ କହିଲା— ‘ ଚୁଲି ଯେ ଲଗାଇ ଦେଇ ଯାଇଛି ତାକୁ କହ, ସେ ଆସି ପାଉଁଶ ବାହାର କରୁ । ମୁଁ ଘରକୁ ଯାଉଛି । ସଫାଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛି । ପାଉଁଶ ବାହାର କରି ମୋ ଲୁଗାପଟା ମୁଁ ଅପରିଷ୍କାର କରିପାରିବି ନାହିଁ ।

ଟିକିଏ ଆଗରେ ଓସ୍ତଗଛ । ସେ ମୀନାକୁ ଦେଖି ସ୍ୱାଗତକଲା । କହିଲା- “ଭଉଣୀ ତୋରି ପରି ଝିଅଟିଏ । ଭାରି ଭଲ । ଦୟାକରି ମୋ ଭଙ୍ଗା ଡାଳକୁ ବାନ୍ଧି ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ପବନରେ ତା ପୁଣି ହଲି ହଲି ଢ଼ିଗୁଳିଗଲାଣି । ଆ, ଟିକିଏ ଟାଣ କରି ବାନ୍ଧି ଦେ ।”

ମୀନା କହିଲା “ରଖି ଦେ ତୋ ସୁଆଗ,ମୋର ବେଳ ନାହିଁ । ତୋ ଡାଳ ଯେମିତି ହଲୁଥାଉ ।”

ମୀନା ଭାବୁଥାଏ—ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ବେଳ ଗଡ଼ି ଗଲାଣି । କଣ ହେଉଛି କେଜାଣି । ବାଟଯାକ ସମସ୍ତେ ଭାବୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ତାଙ୍କ ଚାକରାଣୀ । ସମସ୍ତେ କାମ କହାଉଛନ୍ତି । ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ମୁଁ ତାଙ୍କ କାମ କରିବି ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ଆଶା ବି ପ୍ରବଳ । ଓସ୍ତଗଛ ଆଡ଼କୁ ପଛ କରି ସେ ଆଗେଇଗଲା ।

ବାଟରେ ଝରଣା । ତାର ବି ଅନୁରୋଧ-“ପତ୍ରପଢ଼ ରାସ୍ତା ମୋର ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆଗରୁ ଝିଅଟିଏ ଏଇବାଟେ ଗଲାବେଳେ । ସେ ସବୁ ସଫା କରି ଦେଇଯାଇଥିଲା । ଏବେ

କେତେକ ଦୁଷ୍ଟ ପିଲା ଗୋଡ଼ଗୁଡାକ ପକାଇ ରାସ୍ତା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ମା'ଙ୍କା ପରି, ଟିକେ ଆଡ଼େଇ ଦେ । ପାଣିଟକ ବୁଲିଯାଉ । ଫସଲ କଅଁାରରେ ଲୋକେ ବୃଷ୍ଟି ବସିଥିବେ । ସେମାନେ ଟିକଏ ପାଣି ପାଆନ୍ତୁ ।"

ମୀନା କହିଲା "ନିଜ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ । ପରର ଅସୁବିଧା କାହାର ପ୍ରଣିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ ନାହିଁ । ମୋର କାମ ଅଛି । ମୁଁ ଯାଉଛି । ଏଥର ଯେଉଁ ପିଲା ତୋତେ ପଥର ପକାଇବେ, ତାଙ୍କୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼େଇ ଦେବୁ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଭୟ ହେବ । ଆଉ ପଥର ପକାଇବେ ନାହିଁ ।"

ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପାଦ ପକାଇ ଶେଷରେ ସେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସେତେବେଳକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାକୁ ବହୁତ ଡେରି । ବାପା ବିଲରୁ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଘରେ ଖାଲି ଆଈ ଭଉଜ । ବିଦେଶରୁ ଆସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଖାଲି ଦେଖି ଚିତ୍କାର କଲା—"ଓଃ ତୁ ପୁଣି ଆସିଗଲୁ !"

ଭଉଜ କହିଲା—"ଶୁଣ କାଲି ଗଲା । ଘରରୁ ଅଧେ ଜିନିଷ ଓ ମଇଁଷି ପଠେଇଦେଇଗଲା । ତମେ ପୁଣି ଆଜି ଆସିଛ । ଫୁସୁଲାଇ କରି ଯାହା ବୁଢାଠାରେ ଅଛି, ତାକୁ ସବୁ ନେଇଯିବ ।"

ମୀନା ଧୂର୍ତ୍ତ । ଭଉଜ ସାଥିରେ ତାଳ ଦେଇ କହିଲା—"ଶୁଣ ସ୍ୱୈରିଣୀ । ମୁଁ ଜାଣେ । ସେ ସବୁ ଜିନିଷ ଜୋର କରି ନେଇଛି । ସେଇକଥା ତ ଜଣେଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଧାଇଁଆସିଛି ।"

ଭଉଜ ମୀନାର ସଫେଇରେ ରାଗିଗଲା । କହିଲା—"ଆଉ, ଆଉ ଭଣ୍ଡେଇ ହଉନାହିଁ । ତମେ କେମିତି ଆମେ ଜାଣିଛୁ । ବାପା ତ ପିଇସୀଙ୍କୁ ବାହା କଲାବେଳେ ସବୁ ଦେଲେ । ବଳ କିଛି

ରଖି ନାହାନ୍ତି । ମା ମରିଗଲେ । ଅସୁବିଧା ହେଲା । ତେଣୁ ତମ ଦି ଭଉଣୀଙ୍କୁ ପିଇସୀ ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ତୁମେ ଦି ଜଣ ଆସି ବାପାଙ୍କୁ ଫୁସୁଲା ଫୁସୁଲି କରି ହବୁ ବୋଲି ନେଉଚ । ସେଇଠି ନେଇ ପୁରଉଚ । ଭଲୋକ ହୋଇ କହୁଚ, କିଛି ଜାଣିନ । ଆଉ ଫୁସୁଲେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ବଡ଼ା ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ତମେ ଏଠୁ ଗ୍ଲଲିଯାଅ ।"

ମୀନା ରଗିକରି ଉଠିଲା । ଧମକ ଦେଇ ସେ କହିଲା—"ରତି, ମୁଁ ବାପାଙ୍କୁ କହୁଛି, ତୁମେ କେମିତି ଆମ ଘରୁ ଆମକୁ ତଡ଼ି ଦେଉଚ । ଦେଖିବ ରୁହ, ବାପା କଣ କରିବେ ।"

ଭଉଜ କହିଲା-"ତମେ ତ ନେଖାରଣୀ । ଜାଉ ତମର ସାହାଣ-ବଥା । ତୁମପରି ମୁଖର କେହିନାହିଁ । ନିଜ ଘରେ ତ ଚଳି ପାରୁନ, ପର ଘରେ କେମିତି ଚଳିବ । କିଏ ତମକୁ ବାହା ହେବ ନେ ମା, କେଜାଣି । ଯାହା ଘରକୁ ଯିବ, ତାର ସୁନାଘରକୁ ଛନା କରିଦେବ । ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରି ନାହିଁ । ଯାଅ ପିଇସୀ ଘରକୁ ଗ୍ଲଲି ଯାଅ ।"

ଭଉଜର କଥା ଖରିପ୍ । କଟୁ । ଅସହ୍ୟ । ବେଦନା ଦାୟକ । ମୀନା ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଗ୍ଲଲି ଥିଲା । ତା ପାଇଁ ପଦେ ବି କହିଲା ନାହିଁ । ନିଜର ମୁହଁ ରଖିବାପାଇଁ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ବାପାଙ୍କୁ ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କଲା ନାହିଁ ।

ସେ ଏକାକୀ । ସନ୍ଧ୍ୟର ଗାଢ଼ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସିଲାଣି । ମନ ତାର ଏକବାରକେ ମରିଯାଇଛି । ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ଲୁହ ବୋହି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଏକା ନିଦସକେ ଗ୍ଲଲିଥାଏ । ଝରଣା ପାଖରେ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲା । ଦେଖିଲା, ପାଣିରେ ଓଢ଼ଣୀଟିଏ ଭାସୁଛି । ଠିକ୍

ସାଣା ନେଇଥିବା ଓଢ଼ଣୀ ଭଳି । ସେ ତ ଲୋଭି । ଓଢ଼ଣୀଟି ନେବାକୁ ତାର ଭାରି ଇଚ୍ଛା । ତେଣୁ ସେ ପାଣି ଭିତରେ ପଶି-ଗଲା । ସେଠି ପାଣି ବହୁତ । ସୁଅ ବି ଖୁବ୍ ଟାଣ । ସୁଅରେ ଟାଣି ହୋଇ ସେ ଚାଲିଗଲା । ବୁଡ଼ି ମରିଥାନ୍ତା । ଭାଗ୍ୟ ଭଲ । ଦି ଢୋକ ପାଣି ପିଇ ରକ୍ଷାଗଲା । କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ କୂଳକୁ ଆସିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଜୁଡ଼ୁବୁଡ଼ୁ ଓଦା । ବଦଳାବାକୁ ତ ଆଉ ଲୁଗା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମିତି ଓଦାରେ ସେ ପୁଣି ଗ୍ଭଲିଲା ।

ତାପରେ ବାଟରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଗଛ । ସାଣା ସେଠୁ ହାର ପାଇଥିବାର ସେ ଜାଣିଥିଲା । ଲୋଭ ତ ତାର ଲାଗିଛି । ତେଣୁ ଗଛକୁ ଉଣ୍ଡି ଦେଖିଲା, ଗଛ ଡାଳରୁ ମୁକ୍ତାର ମାଳଟିଏ ଓହଳୁଛି । ଠିକ୍ ସାଣାହାର ଭଳି । ସେ ମାଳଟି ଆଣି-ବାକୁ ଡାଳଟିକୁ ଧରି ଟାଣି ଦେଲା । ଭାଗ୍ୟ ତାର ଖରାପ । ଡାଳଟି ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ଖୁବ୍ କାଟିଲା । ସେ ନଜେ ବି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଉଠିଲା । ଚାଲିକରି ବି ଚେତିଲା ନାହିଁ । ଲୋଭ ତ ଲାଗିଛି । ଉପରକୁ ଗ୍ଭହିଁଲା । ମାଳଟି କିନ୍ତୁ ସେଠି ଆଉ ନଥିଲା । ଦୁଃଖରେ ଓ ରାଗରେ ସେ ଜର୍ଜରିତ । ଲାଭହେଲା ତଳେପଡ଼ି ଓଦାଲୁଗା ସବୁ ମଇଳା ହୋଇଗଲା ।

ସେଠି ଆଉ ସେ ଅପେକ୍ଷା କଲାନାହିଁ । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପୁଣି ମାଡ଼ି ଗ୍ଭଲିଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ସେ ଚୁଲି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସେତେବେଳକୁ ଭୋକରେ ତା ପେଟ ଜଳୁଥାଏ । ଦେଖିଲା, ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିଏ ବସି ରୁଟି ସେକୁଛି । ମନରେ ତାର ଦମ୍ଭ ଆସିଲା ।

ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲା "ମୁଁ ତ, ମୋତେ ଭାରି ଭୋକ । ଖାଇବାକୁ ରୁଟି ଖଣ୍ଡିଏ ଦେବ ?"

ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ତା କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ପାଟି କରି କହିଲା— "ପୋଡ଼ାମୁହିଁ । ଯା ଏଠୁ ବାହାର । ତୁଲ କହୁଛୁ—ସେ ପାଉଁଶରେ ପୋଡ଼ି ହୋଇ ଯାଇଥିଲୁ । ପାଉଁଶ ଟିକିଏ କାଢ଼ି ଦେବାକୁ ତତେ ସେ ଅନୁରୋଧ କଲା । ତୁ ପାଉଁଶ ତ ବାହାର କଲୁନାହିଁ, ବରଂ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ହୋଇ ଗୁଲିଗଲୁ । ତତେ ନିଜ ମାଡ଼ନାହିଁ । ପୁଣି ଆସି ରୁଟି ମାଗୁଛୁ । ଯା ଅନ୍ୟଠୁ ରୁଟି ମାଗିକରି ଖାଇବୁ ।"

ମୀନାର ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ବେଶ୍ ସଞ୍ଜ ହେଲାଣି । ତା ଦେହ ଟିକିଏ ବି ଚଳ୍ ନ ଥାଏ । ପାଦକୁ ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ସେ ଗୁଲୁଥାଏ । ଏଣେ ଭୋକରେ ପେଟ ଜଳୁଥାଏ । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସେ କୋଳିଗଛ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ମନ ତାର ଖୁବ୍ ଖୁସି, ଭାବିଲା—କୋଳି ଦଶଟା ଖାଇ ଭୋକ ମେଣ୍ଟାଇବ । କୋଳି ତୋଳିବାକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲା । କଣ୍ଟାରେ ହାତ ତାର ଆମ୍ପୁଡ଼ ହୋଇଗଲା । ଯାହା ବା କୋଳି ତଳେ ପଡ଼ିଲା, ଅନ୍ଧାରରେ ତାକୁ ସେ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଆଉ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ସେ ଘରକୁ ମୁହାଁଇଲା ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସେ ଅବସନ୍ନ, କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ଓ କ୍ଳାନ୍ତ । କଣ୍ଟାରେ ଆମ୍ପୁଡ଼ ହୋଇ ହାତ ତାର ରକ୍ତାକ୍ତ । ତେଣୁ ତାହା ଭୟଙ୍କର ପୋଡ଼ୁଥାଏ । ଏଣେ ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ପାଦ ଦ'ଟା ବି ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଥାଏ । ସେ ଆସି ଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ଥକ୍କା ମାରି ବସିପଡ଼ିଲା ।

ବାରଣ୍ଡାରେ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ବୀଣା କବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ଆସିଲା । ମୀନାକୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସିଥିବାର ଦେଖି ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ବ୍ୟଥିତ । ମୀନା ଝାଉଁଳି ପଡ଼ୁଥାଏ । ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥାଏ । ସେ ମୀନାର ହାତଧରି ଘରକୁ ନେଇ ଆସିଲା । ତା ପାଦ ଧୋଇଦେଲା । ତା ପରେ ରୁଟି, ଦହି ଓ ଡାଲି ଆଣି ତାକୁ ନିଜେ ଖୁଆଇଦେଲା ।

ବଡ଼ଭଉଣୀର ରାଗ ଏବେ ବି ମରିନ । ବରଂ ବଢ଼ିଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସେ କହିଲା—"ତୁ ସ୍ୱୈରିଣୀ ନୁହଁ । ମୁଁ ହୁଏତ ଭୁଲ କହିଥିଲି ।"

ଦୁଇ ଭାଇ

ବହୁତଦିନ ତଳର କଥା । ଜଣେ ରାଜାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ରାଣୀ ଆଉ ଦୁଇଟି ପୁଅ ଥିଲେ । ପିଲା ଦୁଇଟିଙ୍କର ଚେହେରା ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ରାଜା ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ରାଜା ବ୍ୟାକୁଳ । ସେଥିପାଇଁ, ରାଜ୍ୟର ବଡ଼ ବଡ଼ ଗୁରୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ସେ ତାଲିମ ଦେଉଥିଲେ ।

ଦୁଇଟିଯାକ ପିଲା ଭାରି ବୁଦ୍ଧିମାନ । ରାଜାପିଲାଙ୍କର ଯାହା ଶିଖିବାର କଥା, ସେମାନେ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ସେ ସବୁ ଶିଖିଗଲେ ।

ସବୁ ସୁଖ ସବୁଦିନ ରହେ ନାହିଁ । ରାଣୀଙ୍କର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲା । ରାଜା ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଗ୍ରହଣ କଲେ ।

ନୂଆରାଣୀ ପିଲା ଦି'ଟାଙ୍କୁ ଦେଖି ସହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଗହମ ଅଟା ବଦଳରେ ବାଜରା ଅଟାର ରୁଟି ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି । ବହୁ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ତରକାରିରେ ଲୁଣ ବି ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ବେଳେ ବେଳେ ବାଜରା ଅଟାରେ ପିଠା ଜନସ ମିଶାଇ ରୁଟିକରି ଖାଇବାକୁ ବି ଦିଆ ହେଉଥିଲା ।

ପିଲାମାନେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସବୁ ସହିଗଲେ । ସହିବାର ଗୋଟିଏ ସୀମା ଅଛି । ଏଣିକି ସେମାନଙ୍କର ସହିବା ଶକ୍ତି ଲୋପ ପାଇଲାଣି । ସେମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କଲେଣି । ତାହା ଶୁଣି ରାଣୀ କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ । ଖାଦ୍ୟରେ ଆଉ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ— ଏହା ଥିଲା ରାଣୀଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟ । ବାପା ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଆଶା,

ଭରସା । ଏକଥା ବାପାଙ୍କୁ ଜଣାଇବାରୁ ବାପା ବି ସୁବିଧା । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ -ନୂଆରାଣୀ ଯାହା କରୁଛନ୍ତି, ସେ ସବୁ ସେମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ । ପିଲାମାନେ ମିଛରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କହୁଛନ୍ତି । ମା କଥା ମାନିବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ରାଜା କହିଲେ ।

ସାନଭାଇ ଦେଖିଲା ଅତ୍ୟାଚାର ଅସହ୍ୟ । ସେ ପୁଣି ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ୁଛି । ପ୍ରତିବାଦ କଲେ କେହି ଶୁଣୁ ନାହାନ୍ତି । ବରଂ ନିଜେ ଖରାପ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି । ଦିନେ ସେ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କୁ କହିଲା— "ଭାଇରେ ! ଏଠି ରହି ଆଉ ଲାଭ ନାହିଁ । ଚାଲ, ପଳାଇବା ।" ବଡ଼ଭାଇ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଭାବୁଥିଲା-ବାପା ମଲେ ସେ ରାଜା ହେବ । ଦୁଃଖ ନ ସହିଲେ ସୁଖ ମିଳେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମାଟି କାମୁଡ଼ି ଏଠି ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ସାନ-ଭାଇ କଥାରେ ଗୁରୁତ୍ତ୍ୱ ଦେଉ ନଥିଲା । ବାରଂବାର ଉପବାସ, ଉପାସ କର୍ମଚାରୀଗଣଙ୍କର ଦେଖାଚାହାଁ ଭାବ ଓ ରାଣୀଙ୍କର ତାଡ଼ନା ଦୁର୍ବିସହ । ଦୁଇଭାଇ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ପଳାଇବେ ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲେ ।

ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି—ଖାଲି ପେଟରେ କୁଆଡ଼େ ଯିବା ଅନୁଚିତ । ପଳାଇଯିବା ଦିନ ରାତିରେ ସେମାନେ ପେଟେପେଟେ ଖାଇ ନେଲେ । ଶୋଇବା ବାହାନାରେ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିରହିଲେ ।

ରାତି ଅଧ ସମସ୍ତେ ନିଦରେ ଅଚେତ । ଗୁଣିଆଡ଼େ ନିଶା ସାଇଁ ସାଇଁ ଗର୍ଜୁଛି । ଭାଇ ଦୁଇଟି ବିଛଣାରୁ ଉଠିଲେ । ନିଜକୁ ଘୋଡ଼ାଶାଳର ଚାକର ଭାବରେ ସଜାଇଲେ । ଘୋଡ଼ାଶାଳରେ ପଶିବାକୁ ଅସୁବିଧା କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ଭଲ ଭଲ ଘୋଡ଼ା ବାଛି ପଦାକୁ ଆଣିଲେ । ଘୋଡ଼ାଶାଳାର ଚାକର ଜରୁରୀ କାମରେ ରାତିରେ ଘୋଡ଼ା ବାହାରକୁ ଆଣନ୍ତି । ଏ କଥା ଜଗୁଆଳି

ଜାଣେ । ତେଣୁ ସେ ସନ୍ଦେହ କିଛି କଲ୍ ନାହିଁ । ଘୋଡ଼ା ଦୁଇଟି ଚଢ଼ି ସେମାନେ ପଳେଇଲେ । ଉଆସରେ ଏକଥା କେହି ଜାଣି ବି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପରଦିନ ସକାଳ । ରାଜକୁମାରମାନେ ଉଆସରେ ନଥିବା କଥା ଜଣାପଡ଼ିଲା । ଏ ଖବର ଡେରିରେ ରାଜାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ତଥାପି ଚାରିଆଡ଼େ ଖୋଜା ପଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ପତ୍ତା ମିଳିଲା ନାହିଁ ।

ଦୁଇଭାଇ ଘୋଡ଼ାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଝପଟାଇ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ବାସ, ରାଜା ଲୋକ ପଠାଇ ତାଙ୍କୁ ଧରିନେବେ । ତେଣୁ ସେମାନେ ପୁରା ରାତିଟି କେଉଁଠି ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହା ଭିତରେ କିଛି ଦିନ ବିତିଗଲାଣି । ଦିନେ ରାତିରେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗଛ ମୂଳରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥାଆନ୍ତି । ସେଇ ଗଛ ଡାଳରେ ଗୋଟିଏ ପାରା ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘରଚଟିଆ ବସି-ଥାଆନ୍ତି । ଘରଚଟିଆଟି ପାରାକୁ କହିଲା—"ଆମ ଭିତରେ ମୁଁ ବଡ଼ । ମୋତେ ଯେ ଖାଇବ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ ।" ପାରାଟି ଘରଚଟିଆକୁ କହିଲା—"ତୁ ଜାଣିନୁ । ମୋତେ ଯେ ଖାଇବ, ସେ ରାଜା ହେବ । ତେଣୁ ମୁଁ ତୋ ଠାରୁ ବଡ଼ ।" ଦୁଇ ଭାଇ ଚଢ଼େଇ ଦୁଇଟିର କଥା ଶୁଣିଲେ ; ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଶର ଯୋଖି ସେମାନଙ୍କୁ ମାରିଦେଲେ ।

ବଡ଼ଭାଇ କହିଲା—"ସାବତ ମା ଯୋଗୁ ଆମେ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ିଲେ । ରାଜ୍ୟକୁ ଫେରିଯିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ମୋର ରାଜା ହେବା ଅସମ୍ଭବ , ତେଣୁ ମୁଁ ପାରା ମାଂସ ଖାଇବ ନାହିଁ । ଆ, ଦିହେଁ-ଯାକ ଚଢ଼େଇ ଦୁଇଟିକୁ ଭାଗ ବାଣ୍ଟି ଖାଇବା ।"

ସାନ କଲୁ ଦେଖଗଲ । ସେ କହିଲା—"ସଂସାର ଗତିଶୀଳ । ଅସ୍ଥିର । ଆଜିକଥା କାଲିକୁ ରହେନାହିଁ । କାଲି ଆମ ମା ଥିଲା, ଚାଲିଗଲା । ଆମେ ରାଜପୁତ୍ର । ପିତା ଆମର ଜୀବିତ । ରାଜା । ତଥାପି ଆମେ ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରୀ । ସେମିତି ସାବତ ମା କାଲି ବି ମରିବ । ଲୋକେ କହିବେ, ଆମକୁ ରାଜ୍ୟ ବି ମିଳିଯିବ । ତୁ ପାଚିମାଂସ ଖାଉଥା କି ରାଜା ହେବୁ । ମୁଁ ତ ସାନ । ତୋ ପାଖେ ପାଖେ ଲାଗି ରହିଛି । ତୋର ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବି । ମୁଁ ଘରଚଟିଆ ମାଂସ ଖାଇବି ।"

ବଡ଼ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଅରାଜି ହେଉଥିଲା । ସାନର ବାଧ ବାଧକଲାରେ ସେ ପାରା ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ରାଜି ହେଲା । ସାନ ଶୁଖିଲା-ଘାସ ଗୋଟାଏ ଆଣିଲା । ଚଢ଼େଇ ଦୁଇଟିକୁ ପୋଡ଼ିଦେଲା । ବଡ଼ ପାରା ମାଂସ ଓ ସାନ ଘର ଚଟିଆ ମାଂସ ଖାଇଲେ । ତା ପରେ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ସେମାନେ ପୁଣି ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

କିଛିବାଟ ଗଲାପରେ ବଡ଼ ଦେଖିଲା ଯେ ତାର ଘୋଡ଼ା ଛାଟଟି ନାହିଁ । ସମ୍ଭବ, ବିଶ୍ରାମ ନେବା ଗଛ ମୂଳରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଛି । ସେ ସାନକୁ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହି ଛାଟ ଆଣିବାକୁ ବାହାରିଲା ।

ସାନ କହିଲା—"ଭାଇ ! ଆପଣ ରାଜା, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରୀ । ମୁଁ ଥାଉ ଥାଉ ଆପଣ ଛାଟ ଆଣିବାକୁ ଯିବେ, ଏଇଟା ସୁନ୍ଦର ହେବନାହିଁ । ଲୋକେ ଶୁଣିଲେ ହସିବେ । ତେଣୁ ମୁଁ ଯାଉଛି । ଆପଣ ଏଇଠାରେ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।" ବଡ଼ ଭାଇ ସମ୍ମତ ହେଲା । ସାନ ବାହାରି ଗଲା ।

ଯେଉଁ ଗଛ ମୂଳରେ ସେମାନେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥିଲେ' ସେଠି ଗୋଟିଏ ଭୟଙ୍କର ବିଷାକ୍ତ ସାପ ଥିଲା । ସାନ ଭାଇକୁ ଏକୁଟିଆ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ସେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଗଛ ମୂଳକୁ ଗଲା । ଛାଟ ପାଖରେ ଅପେକ୍ଷା କଲା । ସାନ ଯେମିତି ଘୋଡ଼ାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଛାଟ ଉଠାଇବା ନେବାକୁ ବେଳେ ତାକୁ ସେ ଦ୍ରୁତେ ମାରିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ଶେଷ । ସାନ ଭାଇର ଶବଟି ସେଠାରେ ପଡ଼ିରହିଲା । ଏଣେ ବଡ଼ଭାଇ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ । ବେଳ ରାତ୍ରି ଗତ ହେଲା । ସାନର ଦେଖାନାହିଁ । ଏମନ୍ତ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ ଏକାକୀ ରାତ୍ରି କଟାଇବା ବିପଦ୍ ଜନକ । ସାନକୁ ରାତିରେ ଖୋଜିବା ମଧ୍ୟ ଦୁଃସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସେ ନିକଟସ୍ଥ ଜନ ବସତିରେ ରାତିଟି କଟାଇଲା । ତାକୁ ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ସେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ । ସାନଭାଇ କଥା ସେ ବାରିବାର ଭାବୁଥାଏ । ରାତି ପାହିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ସାନ ଭାଇକୁ ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଜାଙ୍ଗୁଲୁ ଜାଙ୍ଗୁଲୁ ଅନ୍ଧାରରେ ସେ ବାଟ ଭୁଲିଗଲା । ବିଶ୍ରାମସ୍ଥଳୀ ଗଛ ବାଟରେ ନ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ବାଟରେ ଚାଲିଗଲା ।

ସେ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଏକ ରାଜ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସେ ଦେଶର ରାଜା ମୃତ । ସନ୍ତାନ ହୀନ । ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଶୂନ୍ୟ । ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତେ ନୂଆ ରାଜା ଖୋଜିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ସେ ଦେଶରେ ଏକ ଅଭିନବ ପ୍ରଥା ଅଛି । ରାଜା ନିଃସନ୍ତାନ ହେଲେ ପାଟ ଧଳା ହାତୀକୁ ଅଣା ହେବ । ସେ ଯାହାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବ, ସେ ରାଜା ହେବ ।

ସାରା ରାଜ୍ୟର ଲୋକ ଆସିଲେଣି । ପାଟ ଧଳାହାତୀ ସମ୍ମାନ ଦେବାତ ଦୂରର କଥା.କାହାକୁ ଇନାଉ ବି ନାହିଁ । ଏବେ ବିଦେଶୀଙ୍କ

ପାଳ । ଯେ ଏ ଦେଶକୁ ଆସୁଛି ତାକୁ ଧର ନେଇ ହାତୀ ପାଖରେ ହାଜର କରା ହେଉଛି ।

ରାଜପୁତ୍ରଟି ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଯେମିତି ପହଞ୍ଚିଛି, ରାଜାଙ୍କ ଲୋକ ତାକୁ ଧରି ନେଲେ । ବାଟରେ ସବୁକଥା ବୁଝାଇ କହିଲେ । ତାପରେ ତାଙ୍କୁ ଧଳାହାତୀ ପାଖକୁ ଅଣାଗଲା ।

ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ରାଜପୁତ୍ରକୁ ଦେଖି ଧଳାହାତୀ ଉଠିଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ରାଜପୁତ୍ର ପାଖକୁ ଆସି ଆଣ୍ଠୁ ମାଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଲା । ଶୁଣ୍ଢରେ ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇ ହାଉଦାରେ ବସାଇ ଦେଲା ।

ସହର ଆଡ଼େ ଆନନ୍ଦର କୋଳାହଳ । ସମସ୍ତେ ଖୁସି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଅଭିଷେକ ହେଲା ।

ରାଜ ଗାଦିରେ ବସିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ଲୋକ ପଠାଇ ସାନ ଭାଇଙ୍କୁ ଖୋଜାଇଲେ । କୌଣସି ପତ୍ତା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ବାଧ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରୀକଲେ । ରାଜ୍ୟ ଶାସନରେ ସେ ସବୁ-ବେଳେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଫୁରୁସତ ପାଇଲେ ସାନଭାଇ କଥା ମନେପଡ଼େ । ଦୁଃଖରେ ସେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ।

ଏଣେ ସାନ ଭାଇର ପ୍ରାଣହୀନ ପିଣ୍ଡ ପଡ଼ିଥାଏ । ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଘୋଡ଼ାଟି ଘାସ ଚରୁଥାଏ । ସେଇବାଟେ ଜଣେ ଗୁଣିଆ ଓ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଥିଲେ । ପୋଷା ଘୋଡ଼ାଟି ଚରୁଥିବା ଦେଖି ସେମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ସେମାନେ ଗଛ ମୂଳକୁ ଗଲେ । ଦେଖିଲେ— ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣହୀନ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ପଡ଼ିଛି । ପାଟିରୁ ତାର ଗରଳ ବୋହୁଛି । ବିଷାକ୍ତ ସାପର ଦଂଶନରେ ଯୁବକଟିର ଯେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ଆଉ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ଗୁଣିଆର ସ୍ତ୍ରୀ ଭଲଲୋକ । ଯୁବକର ମୃତ୍ୟୁପାଇଁ ସେ ବ୍ୟଥିତ । ଯୁବକଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ସେ ତା ସ୍ୱାମୀକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା । ପ୍ରଥମେ ଗୁଣିଆ ରାଜି ହେଉ ନଥିଲା । କହିଲା--"ଭୟଙ୍କର ବିଷଧର ସର୍ପର ଦଂଶନରେ ଏହାର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି । ସହଜରେ ବଞ୍ଚିପାରିବ ନାହିଁ ।" କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀର ଜିଦ୍ ଯୋଗୁ ଶେଷକୁ ଯୁବକକୁ ଭଲ କରିବାକୁ ରାଜି ହେଲା ।

ତା ପରେ ତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ କହିଲା—"ଯା ଝରଣାରୁ ପାଣିଆଣ ମୁଁ ଗୁଣି କରିବ ।"

ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖ ଝରଣାକୁ ଗଲା । ସେଠି ଟୋପେ ବି ପାଣି ନାହିଁ । ଝରଣାଟି ଶୁଖିଲା । ସେ ସେଠୁ ଫେରିଆସି ତା ସ୍ୱାମୀକି ସେ କଥା କହିଲା । ଗୁଣିଆଟି କହିଲା "ଶିଳଦେବକୁ ଯିବା । ସେଇଠି ପୂଜା କଲେ ଯୁବକଟି ଭଲ ହୋଇଯିବ ।" ଉଭୟେ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ଝରଣାଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଷ୍କ । କେଉଁଠି ହେଲେ ଟୋପେ ପାଣିନାହିଁ । ଦଂଶନ କରିଥିବା ବିଷଧର ସାପର ତିନୋଟି ପିଲା । ପାଣି ନ ପାଇ ସେମାନେ ଆଉଟ୍ ପାଉଟ୍ । ପିଲାଙ୍କର କଷ୍ଟ ସାପଟି ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଜଳେ ଝରଣା ପାଖରେ ଖୁବ୍ ଏପଟ ସେପଟ ହେଲା । କେଉଁଠି ହେଲେ ପାଣି ଟୋପାଏ ନାହିଁ । ସେ ଜାଣେ—ଏ ସବୁ ଗୁଣିଆର କାମ । ଶେଷକୁ ସେ ସ୍ଥିର କଲା, ଗୁଣିଆ ପାଖକୁ ଯିବ । ତାକୁହିଁ କହିବ । ସେ ଗୁଣି କଲେ ପାଣି ଆସିବ ।

ସାପଟି ଯାଇ ଗୁଣିଆ ଘରେ ହାଜର । ତାକୁ ନେହୁରା ହକୁଟି ହୋଇ କହିଲା-"ଦୟାକରି ଟିକଏ ଗୁଣି କରିଦିଅନ୍ତୁ ବିନା ଦୋଷରେ ପାଣି ନ ପାଇ ମୋ ପିଲାମାନେ ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି । ପାଣି ନ ହେଲେ ସେମାନେ ମରିଯିବେ । ଆପଣଙ୍କ ଦୟାରେ ଆମେ ବଞ୍ଚିବୁ ।

ଆପଣଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ଝରଣା ଶୁଖିଛି । ସେ ପୁଣି ଆମର କାଳ ହୋଇଛି ।"

ଶୁଣିଆ କହିଲା—"ସମସ୍ତେ ମନଇଛା ତାଙ୍କର କାମ କରନ୍ତି । ପରର ସୁଖ ଦୁଃଖ ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାର ବାହାରେ । ବରଂ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଦଣ୍ଡିତ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ହୁଏ । ମଜା ଦେଖନ୍ତୁ । ସଂସାରର ଏଇ ଗତି । ସବୁ ବିଚିତ୍ର । ଭାଲ ତୋ ଇଛା ହେଲ ,ନିଷ୍ପାପ ଯୁବକକୁ ଦଂଶନ କଲୁ । ତାର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ତଥାପି ସେ ମଲା । ଏ ସବୁ କେବଳ ତୋର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ଆଉ ଖୁସି ପାଇଁ ହୋଇଗଲା । ଆଜ ମୋର ଆନନ୍ଦରେ ଝରଣା ଶୁଖିଛି । ଜୀବ ଜଗତ ହଇରାଣ ହୁଅନ୍ତୁ । ତୋର ସେଥିରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ତୋ ଆନନ୍ଦରେ ମୁଁ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିନାହିଁ । ତୁ ଆସି ମୋ ଆନନ୍ଦ ବେଳେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଅନୁଚିତ ।"

ସାପ ଏଥର ଶୁଣିଆର ମତଲବ ବୁଝିଲ । କାହିଁକି ଝରଣା ଶୁଖିଛି, ସେହି ଠକରାଇ ନେଲା । ସେ କହିଲା—"ରାଜପୁତ୍ର ଜୀବନ ପାଇଲେ, ଝରଣାରେ କ'ଣ ପାଣି ଆସିବ ?"

ଶୁଣିଆଟି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ହଁ ମାରିଲା । ତାପରେ ସାପଟି ଗଲା ରାଜପୁତ୍ରର ପ୍ରାଣହୀନ ଶରୀର ପାଖକୁ । ରାଜପୁତ୍ର ଦେହରୁ ସବୁ ବିଷ ଟାଣି ନେଲା ।

ରାଜପୁତ୍ର ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲା । ଭାବିଲା, ସେ ବହୁ ସମୟ ଶୋଇ ଯାଇଛି । ଭାଇ ତାର ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବ । ଆଉ ଡେରି କରିବା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେଠୁ ଉଠି ଛୁଟି ଧରି ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଚଢ଼ିଲା । ଘୋଡ଼ାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଛୁଟାଇ ଦେଲା ।

ବହୁତ ବାଟ ସେ ଗଲା । ଝିଅକୁ ଯେଉଁଠି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିଥିଲା, ସେ ଜାଗାକୁ ବି ଦେଖିଲା । କେଉଁଠି ଝିଅର ସନ୍ଧାନ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ବାଟରେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କୁ ପଚାରିଲା । ସେମାନେ ବି କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଭିତରେ ରାତି ଆସି ଗଲଣି । ସେ କ୍ଲାନ୍ତ, ଅବସନ୍ନ, କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ । ପାଖରେ ଜଡ଼ୁଡ଼ିଟିଏ ବି ନାହିଁ । ସେ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ପାଖ ଗାଁକୁ ଗଲା । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ୀର ଘର । ସେଇଠି ଘୋଡ଼ାକୁ ଅଟକାଇଲା । ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଯାଇ ବୁଢ଼ୀକୁ କହିଲା—"ମାଉସୀ ମୁଁ କାଲିଠୁ ଖାଇ ନାହିଁ । ଭୋକରେ ପେଟ ଜଳୁଛି । ଘୋଡ଼ାଟି ଛଡ଼ା ମୋ ପାଖରେ କିଛି ନାହିଁ । ତୁ ମୋ ଘୋଡ଼ାକୁ ରଖ । ମୋତେ ଦଟା ଖାଇବାକୁ ଦିଅ ।"

ଯୁବକଟିର ଅପୂର୍ବ ଚେହେରା, ଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାର, ମିଷ୍ଟ ଭାଷା ବୁଢ଼ୀକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ସେ କହିଲା "ପୁଅରେ ତୋତେ ଦଟା ଖାଇବାକୁ ଦେବବୋଲି ତୋ ଘୋଡ଼ା ରଖିବି ! ଏ କ'ଣ ସମ୍ଭବ କଥା । ତା ଛଡ଼ା ତୁ ମୋ ପୁଅ ଭଳି । ଆ ଘର ଭିତରକୁ ଆ । ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲୁଣି । ଦଟା ଖାଇଦେଇ ବିଶ୍ରାମ କର । ରାତିଟା ପାହୁ । ସକାଳୁ ବୁଲିଯିବୁ ।"

ଦିନ ସାରା ତ ସେ କିଛି ଖାଇ ନ ଥିଲା । ଘୋଡ଼ା ଦଉଡ଼ାଇ ଦଉଡ଼ାଇ ସେ ହାଲିଆ । ଯେମିତି ଦଟା ଖାଇ ବିଛଣା ଧରିଛି ନେଘୋଡ଼ ନିଦରେ ସେ ଶୋଇଗଲା । ଉଠିଲା ବେଳକୁ ସକାଳ । ସେତେବେଳକୁ ବୁଢ଼ୀ ଉଠି ଘରର ବାସିପାଇଟି କରୁଥାଏ । ସେ ଦେଖିଲା, ବୁଢ଼ୀର ମନଟା ମରି ଯାଇଛି । ସେ ଚିନ୍ତିତ, ବିବ୍ରତ, ବ୍ୟସ୍ତ । କେବଳ ଯନ୍ତ୍ର ଚାଳିତ ପରି ସେ କାମ କରୁଥାଏ ।

ଯୁବକଟି ବୁଢ଼ୀର ଦୟାରେ କୃତକୃତ୍ୟ । ବୁଢ଼ୀର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସେ ବିଚଳିତ । କାରଣ ଜାଣିବାକୁ ସେ ବ୍ୟଗ୍ର । କିନ୍ତୁ

ପଚାରିବାକୁ ସାହସ ପାଉ ନଥାଏ । ସେ ସକାଳୁ ଆଉ ଗଲା ନାହିଁ । ଅପେକ୍ଷା କଲା । ସୁବିଧା ଦେଖି ବୁଢ଼ୀର ମନସ୍ତାପର କାରଣ ପଚାରିଲା ।

ବୁଢ଼ୀଟି ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା---"ପୁଅରେ, ଖାଲି ମୋର ନୁହେଁ, ସବୁ ମା'ମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଚିନ୍ତା—ତାଙ୍କର ଯୁବା ପୁଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଡାହାଣୀ ଅଛି । ତାର ଉତ୍ପାତ ବହୁତ । କେହି ତାକୁ ଜବତ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ମାରି ପକାଇଲା । ରାଜା ମଧ୍ୟ ତାକୁ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଲୋକେ ତା'ଠାରେ କାକୁତି ମିନତି କଲେ । ସେ ଶେଷକୁ ରାଜି ହେଲା । ଆଉ କଥା ହେଲା ଯେ ପ୍ରତିଦିନ ତାର ଖାଇବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଛେଳି, ଗୋଟିଏ ଯୁବକ, ଆଉ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପାଉଁରୁଟି ଯୋଗାଇ ଦେଲେ, ସେ ଆଉ ଉତ୍ପାତ କରିବ ନାହିଁ ।

ଲୋକମାନେ ତା କଥାରେ ରାଜି ହେଲେ । ସେଇଦିନୁ ଲୋକେ ପାଳି କରି ତାର ଚାହିଦା ପୂରଣ କରୁଛନ୍ତି । କାହାର ପାଳି କେତେବେଳେ ପଡ଼ିବ, କିଏ ଜାଣେ । ସେଥିପାଇଁ ସବୁ ମା'ମାନେ ତାଙ୍କର ଯୁବକ ପୁଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ । ଆଜି ମୋର ପାଳି । ଛେଳିଟିଏ ଆଉ ପାଉଁରୁଟି ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖିଛି । ମୋର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ । ନୟନର ପିତୁଳା । ତାକୁ ଡାହାଣୀ ପାଖକୁ ପଠେଇଲେ, ମୁଁ ବଞ୍ଚି କ'ଣ କରିବି? ଏଣେ ନ ପଠାଇଲେ ନ ଚଳେ ନା । ରାଜ୍ୟସାରା ଲୋକେ ଓ ରାଜା ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବେ । ତାଙ୍କ ଗଞ୍ଜଣା ଡାହାଣୀ ଖାଇବାଠାରୁ ବଳିଯିବ ।"

ରାଜାପୁଅ ପଚାରିଲା "ଡାହାଣୀକୁ କ'ଣ କେହି ମାରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ?"

ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—"ସେ କଥା କୁଣ୍ଡରେ ଧର ନାରେ ବାପା । କାନ୍ଥର ବି କାନ ଅଛି । ଡାହାଣୀ ଶୁଣିଲେ ରାଗିବ । କ'ଣ ବୋଲି କ'ଣ କରିଦେବ । ବାବୁରେ, କେତେ ବୀର ଆସିଛନ୍ତି, ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛନ୍ତି—ଡାହାଣୀକୁ ନ ମାରିଲେ ଫେରିବୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଡାହାଣୀ କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚିଛି ।"

ବୁଢ଼ୀ ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—"ରାଜାଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ କମ୍ ନୁହେଁ । ସେ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି, ଯେ ଡାହାଣୀକୁ ମାରିଦେବ, ତାକୁ ରାଜ୍ୟର ଅଧେ ଦେବେ ଆଉ ରାଜଜେମାଙ୍କୁ ବାହା କରିଦେବେ । ସେ ଘୋଷଣା ବି ବୃଥା । କେହି ତ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାହାଣୀକୁ ମାରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଜେମା ଅଭିଆଡ଼ୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।" ବୁଢ଼ୀର ଆଖିରେ ଲୁହ । ତୁଣ୍ଡ ଫିଟାଇ କେବଳ ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ତାର ବାହାରି ଆସିଲା ।

ଯୁବକଟି ବୁଢ଼ୀକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା--'ତୁ କାନ୍ଦ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ କଥା କର । ତୋ ପୁଅ ବଦଳ ଆଜ ମୋତେ ତୁ ପଠାଇଦେ । ମୁଁ ଡାହାଣୀକୁ ମାରିଦେବି ।"

ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—"ତୁ ପରପୁଅ । ତୋତେ ପଠାଇ ତୋ ମାକୁ ପୁତ୍ରହୀନା କରି କି ଯଶ ମୁଁ ପାଇବି ? ମୋର ତ ପାଳି । ମୋ ପୁଅ ଯିବ । ସେ ତ ନିୟମର କଥା । ତା ଛଡ଼ା ତୁ ତ ଏ ଦେଶର ପୁଅ ନୁହଁ । ତୁ କାହିଁକି ଏ ବିପଦ ମୁଣ୍ଡାଇବୁ । ମୁଁ ବା କାହିଁକି ପର ପୁଅକୁ ପଠାଇ ଦୋଷରେ ଭାଗୀ ହେବି ।"

ବୁଢ଼ୀର ମାନବିକତା ଅସୀମ। ନୈତିକତା ମହାନ। ରାଜପୁତ୍ର ଏହା ଦେଖି ବିସ୍ମିତ, ଅଭିଭୂତ। ତେଣୁ ସେ ବୁଢ଼ୀକୁ ବହୁତ ବୁଝାଇଲା। ବାଧ୍ୟ ନ କଲା। ଶେଷକୁ କହିଲା "ମାଉସୀ, ମୋର ସାବତ ମା। ଘରୁ ମୋତେ ତଡ଼ିଦେଲା। ସାଥିରେ ଘର ଥିଲା। ସେ ବି କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ଜଣା ନାହିଁ। ମୁଁ ଏକାନ୍ତ ଏକୁଟିଆ। ମୋର ଜୀବନ ଦୁର୍ବିସହ। ଆଉ ଏମିତି ରହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ। ମୁଁ ରାଜା ପିଲା। ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳରେ ପାରଙ୍ଗମ। ଡାହାଣୀ ଏତେ ହଇରାଣ କରୁଛି। ମୁଁ ଯଦି ଲୋକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିଲି ନାହିଁ, ମୋର ଶୌର୍ଯ୍ୟର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ରହିଲା କେଉଁଠି? ତୁ ମତେ ଅନୁମତି ଦେ। ଦେଖିବୁ, ମୁଁ ଡାହାଣୀକୁ ମାରିଦେବି।"

ବୁଢ଼ୀ ମନେ ମନେ ବିଚାର କଲା। ରାଜପୁଅ ଯାହା କହୁଛି, ସତ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ, ସେ ଚେଷ୍ଟା କରୁ। ପିଲାଟି ସାହସୀ ବୋଲି ଜଣାଯାଉଛି। ସାହସୀକୁ ଉତ୍ସାହ ଦେବାର କଥା। ସବୁ ଜାଣିଶୁଣି ଯଦି ବାହାରୁଛି, ତେବେ ଯାଉ। ଭଗବାନ ତାର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ। ଡାହାଣୀକୁ ଯଦି ମାରିଦିଏ, କାଳ କାଳକୁ ଯଶ ରହିବ। ଏ ସବୁ ଭାବି ବୁଢ଼ୀ ରାଜି ହେଲା। ଖାଇପିଇ ରାଜାପୁଅ ବିଶ୍ରାମ ନେଲା।

ବେଳ ଟିକିଏ ଥାଏ। ବୁଢ଼ୀ ରାଜାପୁଅକୁ ଛେଳି ଆଉ ପାଉଁରୁଟି ଦେଲା। ଡାହାଣୀ ରହୁଥିବା ଗଛ ଆଡ଼େ ରାଜାପୁଅ ଗଲାବେଳେ ବୁଢ଼ୀଟି ବାଟେଇ ଦେଇ ଆସିଲା।

ରାଜାପୁଅ ଡାହାଣୀ ରହୁଥିବା ଗଛ ମୂଳରେ ଛେଳିକୁ ବାନ୍ଧି ଦେଲା। ପାଉଁରୁଟିକୁ ରଖିଦେଲା, ଛେଳିଠାରୁ ଟିକିଏ ଦୂରରେ। ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗଛ। ତାର ମୂଳରେ ଆସି ବସିଲା। କିନ୍ତୁ ଡାହାଣୀ ରହୁଥିବା ଗଛକୁ ଏକା ଆଖିରେ ଅନାଇଥାଏ।

ରାତିରେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରହର । ସେଦିନ ଚୋପା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ଗଛଆଡ଼େ ବହୁତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଡାହାଣୀଟି ଗଛରୁ ଓହ୍ଲେଇଲା । ସେ ଏକ ବିରାଟ ଭୟଙ୍କର ଜୀବ । ପ୍ରଥମେ ସେ ଗଛଆଡ଼କୁ ଗର୍ଜିଲା । କି ବିକଟାଳ ତାର ମୂର୍ତ୍ତି । ସାଧାରଣ ଲୋକ ଦେଖିଲେ, ଭେଟଣା ହୋଇଯିବ । ପ୍ରଥମେ ସେ ପାଞ୍ଚଟିକୁ ଏକା ଥରକେ ଗିଳି ଦେଲା । ତାପରେ ଛେଳିକୁ ଧରି ଟେକିଲା । ତାକୁ କାମୁଡ଼ି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ଖାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏଣେ ଯୁବକ ଉପରେ ତାର ନଜର । ଛେଳିର ରକ୍ତ ଧାର ଧାର ହୋଇ ବୋହି ଯାଉଥାଏ । ତାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ କାନ ଅତଡ଼ା ପକାଉଥାଏ । ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମନ୍ତୁଦ । ସେ ଦୃଶ୍ୟ ବିଭତ୍ସ,ବେଦନା ଦାୟକ ଅଥଚ ଡାହାଣୀର ଆନନ୍ଦ ବାଖ୍ୟାତୀତ । ତାର ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରୁ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ।

ରାଜପୁତ୍ର ଆଉ ଡେରି କଲା ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡା ବାହାରି କରି ଡାହାଣୀ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଗଲା । ରାଜପୁତ୍ରର ଧାଇଁବା ଦେଖି ଡାହାଣୀଟି ଛେଳିର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ଟାକୁ ଟାକୁ କରି ଗିଳି ଦେଲା । ପେଟକୁ ତାର ଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ । ତଣ୍ଡିରେ ଅଟକି ଗଲା । ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ଧାଇଁ ଆସିଲା । ଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଲା । ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ବେଳେ ବେଳେ ଡାହାଣୀ ଅଟକି ଯାଏ । ଖୁଁ ଖାଁ ହୋଇ କାଶେ । ମୂର୍ତ୍ତିରୁ ତାର ଅସ୍ୱସ୍ତି କଥା ବେଶ୍ ଜଣା ପଡ଼ୁଥାଏ । ଯୁଦ୍ଧରେ ସେ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ପାରୁ ନଥାଏ । ତାର ଅଟକି ଯିବାର ସୁବିଧା ନେଇ ରାଜପୁତ୍ର ତାର ମୁଣ୍ଡ ତଣ୍ଡିରୁ ଅଲଗା କରିଦେଲା ।

ବହୁ ସମୟ ଯୁଦ୍ଧ କରି କରି ରାଜପୁତ୍ର କ୍ଳାନ୍ତ, ଅବସନ୍ନ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହଁ, ଡାହାଣୀର ଆଘାତରେ ତାର ଦେହ

ମଧ୍ୟ କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ, ଭୟଙ୍କର ଭାବରେ । ଯୁଦ୍ଧ ଯେମିତି ସରିଗଲା, ସେ ସେଇଠି ପଡ଼ିଗଲା । ତାପରେ ସେ ଅଚେତ ।

ପରଦିନ ସକାଳ । ସବୁଦିନ ପରି ମେହେନ୍ତର ବି ଆସିଲା ସେ ଜାଗା ଓଳେଇ ସଫା କରିବାକୁ । ଏହା ହେଉଛି ତାର ନିତିଦିନିଆ କାମ । ସବୁଦିନ ଦେଖେ ମଲା ଯୁବକର କଟା ଅଂଶ । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଓଲଟା । ଡାହାଣୀର ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ଅଲଗା । ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ଜ୍ଞାନହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସେ ତାକୁ ଉଠେଇବାକୁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲା, ପାରିଲା ନାହିଁ । ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ତାର ବିଫଳ ହେଲା । ଏତିକିବେଳେ ମୁଣ୍ଡରେ ତାର ଏକ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଜୁଟିଲା । ଭାବିଲା—ଡାହାଣୀକୁ ଏ ଯୁବକ ମାରିଥିବା କଥା କେହି ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଯଦି ଏଇ ଯୁବକକୁ ସେ ଖତମ କରିଦିଏ, ଲୋକେ ଭାବିବେ ଯେ, ସେ ଡାହାଣୀକୁ ମାରିଛି । ତାକୁ ରାଜ୍ୟରୁ ଅଧେ ଆଉ ରାଜଝିଅ ମିଳିଯିବ । ପ୍ରଥମେ ସେ ରାଜପୁଅର ଖଣ୍ଡା ନେଇ ତାକୁ ହତ୍ୟା କରିବ ବୋଲି ବିଚାରିଲା । ସେ ତ ଜୀବନରେ କେବେ ଖଣ୍ଡା ଧରି ନାହିଁ । ଗୋଟେ କୀଟଟିଏ ବି ମାରି ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଜପୁଅକୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ତାର ସାହସ କୁଳେଇଲା ନାହିଁ । ବରଂ ତାର ହାତ ଥରିଲା ।

ଅନତି ଦୂରରେ କୁମ୍ଭାର ଗାତ । କୁମ୍ଭାରମାନେ ସେଇଠୁ ମାଟି ନେଇ ହାଣ୍ଡି, ମାଠିଆ ଗଢ଼ନ୍ତି । ମେହେନ୍ତରଟି ରାଜପୁଅକୁ ଟେକି ନେଇ ସେଇ ଗାତ ଭିତରେ ଶୁଆଇ ଦେଲା । ତା ଉପରେ କିଛି ମାଟି ଜମା କଲା । ଜୀବନଯାକ ସେ ଥିଲା କାପୁରୁଷ । ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ ତା ପକ୍ଷେ ସ୍ୱପ୍ନ । ଆଜି ଭାବୁଛି । ମାଟି ଚଢ଼ାଇ ଯୁବକକୁ ଲୁଚାଇ ଦେବ । ଏହା ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ । ଭୟରେ ଦେହ ତାର

ମରୁଥାଏ । ତେଣୁ ଯୁବକକୁ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ମାଟିରେ ପୋତି ପାରିଲା ନାହିଁ । କେମିତି ପୋତିଲା,ତା ବି ସେ ଦେଖିପାରିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଡାହାଣୀର ମୁଣ୍ଡଟି ଧରି ରାଜଦରବାରରେ ହାଜର ।

ଡାହାଣୀ ମରି ହୋଇଥିବା କଥା ସେତେବେଳକୁ ଚାରିଆଡ଼େ ରାଷ୍ଟ୍ର ହୋଇଗଲାଣି । ଜଙ୍ଗଲର ନିଆଁ ପରି । ରାଜଦରବାର ଲୋକରେ ଭର୍ତ୍ତି । ମେଦେହେନ୍ଦ୍ରରକୁ ଦେଖିବାକୁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ । ମେଦେହେନ୍ଦ୍ରରର ଜୟ ଜୟକାର ଧ୍ୱନିରେ କାନ ଅତଡ଼ା ପଡ଼ୁଥାଏ । ମେଦେହେନ୍ଦ୍ରର ଲୋକ ଗହଳି ଆଡ଼େଇ ଆଡ଼େଇ ରାଜାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସମ୍ମାନ ସହକାରେ କହିଲା—"ମହାରାଜ ! ମୁଁ ରାକ୍ଷସୀକୁ ମାରି ମୁଣ୍ଡ ଧରି ଆସିଛି । ତୁମ୍ଭ ଏଥର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରଖନ୍ତୁ—ମୋତେ ରାଜ୍ୟରୁ ଅଧେ ଏବଂ ଜେମାଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତୁ ।"

ରାଜା ମେଦେହେନ୍ଦ୍ରରକୁ ଜାଣନ୍ତି । ସେ ଯେ ଖାଣ୍ଟି ଆଉ କାପୁରୁଷ ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସେ ଡାହାଣୀକୁ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ଅସତ୍ୟ, ଏଥିରେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ । ଡାହାଣୀ ମରିଛି ଆଉ ତାର ମୁଣ୍ଡ ଧରି ସେ ଆସିଛି, ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ । ଲୋକମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମେଦେହେନ୍ଦ୍ରର ସପକ୍ଷରେ । ଲୋକେ କିଛି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ହାଓ୍ୱାରେ ଭାସି ଯାଆନ୍ତି । ଗୁଜବରେ ଆସ୍ଥା ରଖି ମାତନ୍ତି । ଏହା ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା । ତାଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ ହେବ ନାହିଁ । ଲୋକମତକୁ ଉପେକ୍ଷା କଲେ, ଲୋକେ ମାତିବେ । ନୀଚ ଲୋକ ଥରେ ମୁହଁ ପାଇଗଲେ, ଅବସ୍ଥା ଅସମ୍ଭାଳ ହେବ । ସେମାନେ କିଛି ନିୟମ, ଆଇନ କାନୁନ ନୀତି, ଅନୀତି ବିଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ରାଜା କିଛି ସମୟ ଚିନ୍ତା କଲା ପରେ, ମେଦେହେନ୍ଦ୍ରରକୁ ଅଧେ ରାଜ୍ୟ ଦେବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଲେ ।

ପ୍ରକୃତ କଥା ନ ଜାଣି ହିଁ ଅ ବିବାଦ ଦେବା ଅନୁଚିତ । ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବାହାନାରେ ଏକ ବର୍ଷ ସମୟ ସେ ନେଇଗଲେ । ମେହେନ୍ଦ୍ରର ଅଧେ ରାଜ୍ୟ ପାଇ ଭାରି ଖୁସି । ଜୀବନଯାକ ମଇଳା ସଫା କରି କରି ପେଟ ପୂରୁ ନଥିଲା । ଏଥର ସେ ଅଧେ ରାଜ୍ୟର ମାଲିକ । ସେ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମନେ କଲା । ଖୁସି ହୋଇ ସେ ସେ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ସବୁଦିନ ପରି ଯେଉଁଦିନ ବି ସେଠାକୁ କୁମ୍ଭାରମାନେ ମାଟି ଖୋଳିବାକୁ ଆସିଲେ । ଦେଖିଲେ—ଗାତରେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ । ଦେହର ଚାରି ଛତବିଛତ । ତା ଉପରେ ମାଟି ଜମା ହୋଇଛି । ସେ ବଞ୍ଚିଛି । ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସର ଗତି ଅତି କ୍ଷୀଣ । ମାଟି ବାହାର କରି ତାକୁ ପଦାକୁ ଆଣିଲେ । ତାକୁ ପରିଷ୍କାର କରି ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା କରିବାରୁ ତାର ଚେତା ଆସିଲା । ସେମାନେ ତାକୁ ଘରକୁ ନେଇ ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ତାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଲା ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରାୟ ମୂକ । କଦବା କମିତ ସେ ପଦେ ଅଧେ କହେ । ଅକ୍ଲାନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ଫଳରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁସ୍ଥ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ସେ କେମିତି ଏ ରାଜ୍ୟକୁ ଆସିଲା, ବୁଢୀ ପାଖରେ ରହିଲା, ବୁଢ଼ୀର ପାଳିଦିନ ଓ ରାଣୀ ପାଖକୁ ଗଲା, ତାକୁ ମାରି ଦିପରି ସେ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲା, ସବୁ କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଲା ।

ଡାହାଣୀକୁ ମେହେନ୍ଦ୍ରର ମାରିବା କଥା ଚାରିଆଡ଼େ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ସେ କଥା କୁମ୍ଭାରମାନେ ବି ଜାଣନ୍ତି । କେତେକ ଲୋକଙ୍କ ମନ କିନ୍ତୁ ମାନୁ ନଥାଏ । ସେମାନେ ମେହେନ୍ଦ୍ରର କଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନ ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତି—ମେହେନ୍ଦ୍ରର କି ସବୁଦିନ ସେ ଜାଗା ଓଲେଇବାକୁ ଯାଏ । ଡାହାଣୀକୁ ସବୁଦିନ

ଦେଖିଥିବ । କେବେ ମାରୁ ନ ଥିଲା । ହଠାତ୍ ତାକୁ ମାରିବା ଅସମ୍ଭବ । ତା ଛଡ଼ା ସେ ସାହସୀ ନୁହେଁ । ଯୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟା ତାକୁ ଜଣା ନାହିଁ । ତା ଘରେ ଖଣ୍ଡାଟିଏ ବି ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ସେ ବୀର ହୋଇଗଲା । ପୁଣି ଯେଉଁ ଡାହାଣୀ ହାତରେ କେତେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସାହସୀ ବୀର ପ୍ରାଣ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ପୁଣି ସେ ମାରିଦେଲା ! ସବୁ ଅସମ୍ଭବ ! ସବୁ କଳ୍ପନା ପ୍ରସୂତ ।

ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଅକାଟ୍ୟ । ଏ କଥା କୁମ୍ଭାରମାନେ ବି ଶୁଣିଛନ୍ତି । ରାଜପୁତ୍ର କଥା ଶୁଣି ସନ୍ଦେହ ତାଙ୍କର ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା । ସେମାନେ ବୁଢ଼ୀ ପାଖକୁ ଗଲେ । ରାଜପୁତ୍ର କହିଥିବା କଥା ଶୁଣି ବୁଢ଼ୀ ଏତେ ଖୁସି ହୋଇଗଲା ଯେ, ସେ କାନ୍ଦ ପକାଇଲା । ତା ଘୋଡ଼ାଟି କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କ ହାତରେ ଫେରେଇ ଦେଲା । ଝିଜେ ରାଜପୁତ୍ରକୁ ଦେଖିବାକୁ ବି ଧାଇଁଗଲା । ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଆଶିର୍ବାଦ ଅଜାଡ଼ି ଦେଲା । ତା ପରେ ବେଳେ ବେଳେ ସେ ରାଜପୁତ୍ର ପାଖକୁ ଆସେ । ଏ ଘଟଣା ପରେ କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କର ରାଜପୁତ୍ରକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କିଛି ନ ଥିଲା ।

କୁଣ୍ଡ ବାଇଦ ସହସ୍ର କୋଶ । ଦିନ ଘଣ୍ଟାରେ ବ୍ୟାପିଯାଏ । ରାଜପୁତ୍ର ଡାହାଣୀକୁ ମାରିଥିବା କଥା ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ । ସେଥିପାଇଁ, କୁମ୍ଭାର ଘରେ ଭିଡ଼ । ସେମାନେ ଆସି ରାଜପୁତ୍ରକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଲେଣି । ସକାଳୁ ସଞ୍ଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାଡ଼ି ପରି ଲମ୍ବିଥାନ୍ତି । ମେହେନ୍ତରର ନିନ୍ଦକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲାଣି । ଲୋକେ ଦାଣ୍ଡରେ ବାଟରେ ମେହେନ୍ତରକୁ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ବୋଲି କହିଲେଣି । ଏ କଥା ମେହେନ୍ତର କାନରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଡରିଗଲା । ରାଜା ଜାଣିଲେ ତାର ଯେ ଶୂଳଦେବ, ଏଥିରେ ତାର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କଥାଟାକୁ ଚାପି ଦେବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଚିନ୍ତିତ ।

ସେ ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧେ ରାଜ୍ୟର ମାଲିକ । କୁମ୍ଭାରମାନେ ତା ଇଲାକାରେ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟରୁ ବିଦା କରିଦେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ସାଥିରେ ରାଜପୁଅ ଚାଲିଯିବ । ଲୋକମାନେ ଭୀରୁ, ସ୍ୱାର୍ଥପର । ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲେ, ଲୋକେ ଡରିଯିବେ । ସମାଲୋଚନା କରିବାକୁ ସାହସ କରିବେ ନାହିଁ ।

କୁମ୍ଭାରମାନେ ଅତି ନିରୀହ । ସରଳ । ସଂସାରର ଜଟିଳତା ତାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିନାହିଁ । ସେମାନେ ସକାଳୁ ଉଠି ମାଟି ଖୋଳନ୍ତି । ତାକୁ ଘରକୁ ଆଣି ହାଣ୍ଡି ଗଢ଼ି ପୋଡ଼ନ୍ତି । ହାଣ୍ଡି ବିକିବା ପାଇଁ ଯାହା ସେମାନେ ବଜାରକୁ ଯିବାର କଥା । ବାହାର ଦୁନିଆ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ । ତେଣୁ ବିଦେଶ ଯିବାକୁ ତାଙ୍କର ଖୁବ ଭୟ । ହେଉ ଥରେ । ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାର ଆଦେଶ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମର୍ମନ୍ତୁଦ । ଯଦି ନ ଯାଆନ୍ତି, ଶୂଳି ପାଇବେ । ଏ କଥା ଶୁଣି ସେମାନଙ୍କର ହଲକ ଶୁଖିଗଲା । ସେମାନେ ନିର୍ବେଦ । ସ୍ଥାଣୁ ଭଳି ବସି ରହିଲେ । କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରାଜପୁଅ ସାହସୀ, ବୁଦ୍ଧିମାନ, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତି । ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସେ ବୁଝିପାରିଲା । କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲା । ଅଭୟ ଦେଲା । ମଣିଷ ବୁଡ଼ି ମଲାବେଳେ କୁଟାଖିଅଟିଏ ପାଇଲେବି ସାହସ ଆସେ । ରାଜପୁଅର ସାନ୍ତ୍ୱନା ତାଙ୍କର ଦମ୍ଭ ଓ ସାହସ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ଏବେ ସେମାନେ ତା'ର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ରାଜପୁଅ କଥାରେ ସେମାନେ ରହିବାପାଇଁ ମେହେନ୍ତରକୁ ଖୋସାମଦ କଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ବେପରୁଆ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ।

ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲି ବୁଲି ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଜାଗାଟି ସମତଳ ଓ ପ୍ରଶସ୍ତ । ଦୃଶ୍ୟ ତାର ଅତି ମନୋହର, ମନମୁଗ୍‌ଧକର, ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ । ପାଖରେ ଚିରସ୍ରୋତା ଝରଣା । କଳ କଳ ହୋଇ ବୋହି ଯାଉଛି ।

ରାଜପୁତ କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କ ବସତି ପାଇଁ ଏ ଜାଗାଟି ନିରୂପଣ କଲା । ସେମାନେ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ବସତି ସ୍ଥାପନ କଲେ । ସେଠି ମାଟି ପ୍ରଚୁର । ଘନ ଜଙ୍ଗଲ । ଜାଳର ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ନାହିଁ । ସହର-ଠାରୁ ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ହାଣ୍ଡି ବ୍ୟବସାୟ ସେଠି ବେଶ୍ ଚାଲିଲା । ପାଖ ସହରରେ ବିକି ସେମାନେ ଦି ପଇସା ରୋଜଗାର କଲେ । ରାଜପୁତ କଥା ମାନି ସୁଖରେ ଥିବାରୁ ସେମାନେ ରାଜପୁତକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇଥାନ୍ତି । ତା କଥା ତଳେ ପକାନ୍ତି ନାହିଁ । ତାକୁ କୌଣସି କାମ ବି କରାଇ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଜପୁତ ହାତରେ ସମସ୍ତ ବହୁତ । ସେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ବଗିଚା କଲା । ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାରୁ ବିଭିନ୍ନ ଫୁଲ ଫଳ ଗଛ ସେଠି ଆଣି ଲଗାଇଲା । ସେଇ ବଗିଚାର ଖ୍ୟାତି ଚାରିଆଡ଼େ ପ୍ରକଟ ହୋଇଗଲା । ଦୂର ଦୂରାନ୍ତରୁ ଲୋକେ ସେ ବଗିଚା ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲେ । ଛୁଟି ଦିନ ସେଠି ପ୍ରବଳ ଭିଡ଼ । ପାଖ ସହରରୁ ବହୁଲୋକ ସେ ବଗିଚାରେ ମଉଜ ମଜଲିସ କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ।

ସେଇ ଦେଶର ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅ ଭାରି ଫୁଲ ସଉକୀ । ଏ ବଗିଚା ଖବର ତା କାନରେ ପଡ଼ିଲା । ବଗିଚାକୁ ଦେଖିବାକୁ ସେ ଜିଦି କଲା । ବଗିଚାର ସାଜସଜ୍ଜାରେ ମୁଗ୍‌ଧ । ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ସେ ଥରେ ଆସି ବଗିଚାରେ ବୁଲିଯାଏ ।

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅ ଭାବେ—କୁମ୍ଭାରମାନେ ବୁଦ୍ଧିହୀନ । ଏ ପ୍ରକାର ସୁନ୍ଦର ବଗିଚାର କଳ୍ପନା, ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ ।

ଏହି ବର୍ଗିଗୃହର ପରିକଳ୍ପନା ପଛରେ ଯାହାର ହାତ ଅଛି ତାକୁ ଜାଣିବାକୁ ତାର ଘୋର ଆଗ୍ରହ ।

ବହୁ କଷ୍ଟରେ ବର୍ଗିଗୃହର ସ୍ରଷ୍ଟାକୁ ସେ ଠାବ କଲା । ତାଙ୍କୁ ପାଖରୁ ଡାକି ଦେଖିଲା—ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର, ଭଦ୍ର, ମହାନହୃଦ, ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ । ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତରେ ମନ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟା ତନ୍ମୟୀ । ପ୍ରେମାବଦ୍ଧ । ସେଦିନ ସେ ଘରକୁ ଫେରିଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ମନ ତାର ବର୍ଗିଗୃହରେ ରହିଗଲା । ସେଦିନଠୁ ସେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ । କିଛି ଖାଏ ନାହିଁ । ଝିଅର ଏପରି ଭାବ ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀ ବହୁତ ବ୍ୟସ୍ତ । କାରଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ।

ଝିଅ କହିଲା—ସେ ବର୍ଗିଗୃହର ସ୍ରଷ୍ଟାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ । ବିବାହ ନ ହେଲେ ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବ ।

ସମାଜରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚରେ । କନ୍ୟା ତାଙ୍କର କୁମ୍ଭାରକୁ ବିବାହ କରିବ, ସେ କଳ୍ପନା କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଝିଅକୁ ସେପରି ବାହା ନ ହେବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲେ । ସେ ପରିଷ୍କାର କହିଦେଲା ଯେ ତା କଥା ନ ରହିଲେ ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଜାଣନ୍ତି, ଝିଅ ତାଙ୍କର ଜିଦ୍‌ଖୋର । ତେଣୁ ସେ ତା କଥାରେ ରାଜି ନ ହେଲେ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ରାଜି ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତରେ । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ଜଳଯାତ୍ରା କରିବେ । ଯାତ୍ରା ଶେଷରେ ଝିଅର ପସନ୍ଦ ହେଲେ, ସେ ବିବାହ ହେବେ ।

ଝିଅଟିର ଆପତ୍ତି ନ ଥିଲା । ଜଳଯାତ୍ରା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ସ୍ଥିର ହେଲା । ରାଜପୁତ୍ରକୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କନ୍ୟା ଗହଣରେ ଯିବାକୁ ଆଦେଶ ହେଲା । କୁମ୍ଭାରମାନେ ରାଜି ନ ଥିଲେ । ରାଜପୁତ୍ରର

ପ୍ରବେଚନାରେ ସେମାନେ ରାଜି ହେବେ । ସେ ଜଳଯାତ୍ରା ପାଇଁ ସମ୍ମତି ଦେଲା ।

ଦୁଇଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ଘର ଡଙ୍ଗା ଯୋଡ଼ା ହେଲା । ପ୍ରତି ଡଙ୍ଗାରେ ଭଲ କୋଠରି । ଗୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ସେ ଡଙ୍ଗାରେ ନାଉରୀ ବି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ । ଆର ଡଙ୍ଗାରେ ନାବିକ ଓ ରାଜପୁତ୍ର । କେତେକ ସୈନ୍ୟ ଯାଉଥାନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଦେଶ ଥିଲା—ମଝି ନଦୀରେ ଗଭୀର ନଦୀରେ ଡଙ୍ଗା ଗଲାବେଳେ, ସେମାନେ ରାଜପୁତ୍ରକୁ ନଦୀ ବକ୍ଷକୁ ଠେଲି ଦେବେ, ଯେପରି ତାକୁ କୁମ୍ଭୀର ଖାଇଦେବ । ସେ ଖବର ସେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କନ୍ୟାକୁ ଦେଇଦେବେ । ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିଲେ ଉତ୍ତମ ପୁରସ୍କାର ମିଳିବ । ଏ ଆଦେଶ କଥା ଯେ ପ୍ରକାଶ କରିବ, ତାର ମୁଣ୍ଡ କଟାଯିବ ।

ଏ ପ୍ରକାର ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବାକୁ ନାବିକମାନେ ପ୍ରଥମେ ଅନିଚ୍ଛୁକ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ସଫା ସଫା କହି ଦେଲେ ଯେ, ଯଦି ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ ନ କରନ୍ତି ତାହା ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ । ସେମାନେ ଉପାୟହୀନ । ଶେଷକୁ ସମ୍ମତି ଦେଲେ । ଜଳଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ଯାତ୍ରା ପୂର୍ବରୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅ ଏ ଖବର ଗୁପ୍ତରେ ସଂଗ୍ରହ କରି ନେଇଥିଲା ।

କିଛିଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ସହରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅ ଆଦେଶରେ ଡଙ୍ଗା ସେଠି କିଛିଦିନ ଛିଡ଼ା ହେଲା । ତାଙ୍କର ବସବାସାନୁଯାୟୀ ସିନ୍ଦୁକଟିଏ ତିଆରି ହେଲା । ସେଇଟି ତାଙ୍କ ଡଙ୍ଗାରେ ରଖା ହେଲା । ଏଇ ରହିବା ଭିତରେ ରାଜପୁତ୍ର

ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅ ସହିତ ମିଶେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅ ତାକୁ କପଟର ହତ୍ୟା କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି, ତାହା ଜଣାଇ ଦେଲା ।

ସେଇ ସହରଠାରୁ ନଦୀ ଖୁବ୍ ଗଭୀର । ସ୍ରୋତ ପ୍ରଖର । କୁମ୍ଭୀରପୂର୍ଣ୍ଣ । ସମସ୍ତେ ମଣିଷଖିଆ । ପାଣିକୁ ଡେଇଁଲେ ନସ୍ତାର ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ଅମାବାସ୍ୟାର ରାତି । ଘୋର ଅନ୍ଧାର । ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁନାହିଁ । ରାତି ଅଧିକ ହେଲଣି । ରାଜପୁତ୍ର ଡଙ୍ଗାର ଫଙ୍ଗ ଉପରେ ଶୋଇଯାଇଥାଏ । ସେ ଜାଣେ, ସେଇ ରାତିରେ ନାବିକ-ମାନେ ତାକୁ ପାଣିରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେବେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ମନ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟା ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ି ତାର କୋଠରୀରୁ ପାଣିକୁ ଝୁଲାଇ ଦେଇଥାଏ, ରାଜପୁତ୍ରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ।

ନାବିକମାନଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ନିଶା ତ ଲାଗିଛି । ଦେଖିଲେ ରାଜପୁତ୍ର ଶୋଇ ଯାଇଛି । ହେଲା ସେମାନେ କଲେ ନାହିଁ । ତାକୁ ପାଣିକୁ ଠେଲି ଦେଲେ । ସେ ତ ହୁସିଆର ଥିଲା । ସେଇଠୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଆଉ ଡଙ୍ଗା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଗଲା । ଦଉଡ଼ିକୁ ଧରି ମନ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟାର କୋଠରୀକୁ ଉଠିଗଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟା ତାକୁ ସିନ୍ଦୁକରେ ରଖି ତାଲା ପକାଇ ଦେଲା । ଅନ୍ଧାର ରାତି । ସମସ୍ତେ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ତେଣୁ କେହି ଏ କଥା ଜାଣି-ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରାଜପୁତ୍ର ଯେ ମୃତ, ଏଥିରେ ନାବିକମାନେ ନିଃସନ୍ଦେହ । ପରଦିନ ସକାଳେ ସେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟାକୁ ଏ ଖବର ଦେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟା ଦୁଃଖିତ ବୋଲି ଦେଖାଇ ହେଲା । ସେ ଚୁପ୍ ହୋଇ

ବସି ରହିଲା । ସେଇଦିନୁ ସେ ଏକାକୀ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ । ଏପରିକି ପରିଚାରିକାମାନଙ୍କୁ ସେ କୋଠରୀକୁ ଯିବାକୁ ବି ମନା । ଖାଦ୍ୟ ଖାଲି ସେଠି ଥୋଇ ଦେଇ ଆସିବାକୁ ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ।

ସମସ୍ତେ ଚାଲିଗଲେ, ସେ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦିଏ । ସିନ୍ଦୁକ ଖୋଲେ । ରାଜପୁତ୍ର ସିନ୍ଦୁକରୁ ବାହାରିଲେ, ଉଭୟେ ଖାଆନ୍ତି ଆଉ ଆନନ୍ଦରେ ରୁହନ୍ତି ।

ନାବିକମାନେ ଡଙ୍ଗା ରାଜଧାନୀକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଲେ । ସମସ୍ତ କଥା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଲେ । ରାଜପୁତ୍ରର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟଥିତ ବୋଲି ଛଳନା କଲେ । ତାପରେ ଝିଅକୁ ଘରକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ । ଝିଅ ଗଲାବେଳେ ତା ସାଥିରେ ସିନ୍ଦୁକଟି ତା ରହିବା ଘରକୁ ନେଇଗଲା । କିଛିଦିନ ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅଟି ରାଜପୁତ୍ରକୁ ଗୋଟିଏ ପରିଚାରିକାର ବେଶ ପିନ୍ଧାଇ ତାକୁ ବାହାରକୁ ପଠାଇ-ଦେଲା । ସେଇ ଦିନ ବାହାରକୁ ବନେ ହୋଇ ତାକୁ ନିଜର ପରିଚାରିକାରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଦେଲା । ଏକଥା କେହି ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଏଥର ସେମାନଙ୍କର ରହିବାରେ ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ । ରାଜପୁତ୍ର ତା ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି କଥା ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅକୁ କହି ପାରିଥାଏ । କନ୍ୟାଟି ଜଣେ ରାଜପୁତ୍ରକୁ ସ୍ୱାମୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ ଭାରି ଖୁସି ।

ଦିନେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅ କହିଲା—ତାଙ୍କ ଦେଶର ପୂର୍ବତନ ରାଜା ଅପୁତ୍ରିକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର କାଳ ହେଲା ପରେ ରାଜା କିଏ ହେବ, ସମସ୍ତଙ୍କର ସେ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତାଥାଏ । ଏ ଦେଶର ପ୍ରଥା, ରାଜା ଅପୁତ୍ରିକ ହୋଇ ମୃତ ହେଲେ, ଧଳା ହାତୀ ଯାହାକୁ ସମ୍ମାନ

ହେବ, ସେ ରାଜା ହେବ । ରାଜ୍ୟର ଲୋକ ଗଲେ, ଧଳାହାତୀ ଅନାଇଲା ନାହିଁ । ବିଦେଶୀମାନଙ୍କୁ ବି ନିଆଗଲା । ଆମ ରାଜା ବିଦେଶୀ । ସେତିକିବେଳେ ସେ ଏଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ହାତୀ ପାଖକୁ ନିଆଗଲା । ଧଳା ହାତୀ ତାଙ୍କୁ ଅଣ୍ଟୁ ପକାଇ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇଲା । ସେଇଜନ୍ୟ, ସେ ଏଇ ଦେଶର ରାଜା । ସେ ବିଦେଶୀ ହେଲେ ବି ଭାରି ଭଲ ଲୋକ ।

ରାଜପୁତ୍ର ସବୁ ମନ ଦେଇ ଶୁଣିଲା । ମନେ ମନେ ଭାବିଲା— ବଡ଼ଭାଇ ତ ରାଜା ହେବାର କଥା । ସେ କିଣ ଏଇଠି ଆଜି ରାଜା ହୋଇଛନ୍ତି ? ସେ ଯେତିକି ଭାବିଲା, ସେତିକି ସନ୍ଦେହ ତାର ବଢ଼ିଲା । ଶେଷକୁ ରାଜାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗସୂତ୍ର ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ସେ ଯତ୍ନବାନ ।

ଖବର ନେଲା ଯେ, ରାଜାଙ୍କର ଫୁଲ ପ୍ରତି ଭାରି ସଉକ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ମାଳୀର ଝିଅ ଆସି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବଗିଚାରୁ ଫୁଲ ନିଏ । ତାକୁ ମାଳ ଗୁନ୍ଥି ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଏ ।

ରାଜପୁତ୍ର ବୃଦ୍ଧବଣୀ ବେଶରେ ଥାଏ । ତାକୁ ମାଳୀଝିଅ ସଙ୍ଗେ ମିଶିବାକୁ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ମାଳୀଝିଅର ସାଙ୍ଗ ଅଳ୍ପକ୍ଷଣରେ ହୋଇଗଲା । ଏବେ ସେ ମାଳୀଝିଅ ସାଥିରେ ମିଶି ଫୁଲ ତୋଳେ । ଦିନେ ସେ ମାଳୀ ଝିଅକୁ କହିଲା "ସବୁ ଦିନ ତୁ ମାଳ ଗୁନ୍ଥୁଛୁ । ମୁଁ ବି ବଢ଼ିଆ ମାଳ ଗୁନ୍ଥି ଜାଣେ । ମୁଁ ତୋ ସାଙ୍ଗେ ଆଜି ଫୁଲତୋଡ଼ା କରିଦେବି । ତୁ ତାକୁ ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇବୁ ।"

ମାଳୀଝିଅଟିର କେବଳ ଦବାର କାରଣ କିଛି ନ ଥିଲା । ଏକାକୀ ମାଳ ଗୁନ୍ଥି ଗୁନ୍ଥି ତାକୁ ବିରକ୍ତ ଲାଗେ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ

ତା ପାଇଁ କାମ କରି ଦେଉଥିବାରୁ ସେ ଖୁସି । ଛଦ୍ମବେଶୀ ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ତୋଡ଼ା କରିଦେଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ସେଇଟି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର, ଲୋଭନୀୟ ହୋଇଥାଏ । ମାଳି ପୁଅଟି ତାକୁ ନେଇ ତା ବାପାକୁ ଦେଲା । ବାପା ତାକୁ ନେଇ ରାଜାଙ୍କୁ ଦେଲା ।

ରାଜା ଏ ଫୁଲତୋଡ଼ା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । କିଏ କରିଛି, ତା ସେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ମାଳିଟି କହିଲା "ମହାରାଜ ! ମୋ ପୁଅ ଏଇଟିକୁ କରିଛି ।" ରାଜା ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ନାହିଁ । ବରଂ କହିଲେ-"ଏଥର ସତ୍ୟତାପାଇଁ ତାକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଫୁଲତୋଡ଼ା କାଲି ଆଣିବାକୁ ହେବ । ନ ଆଣିଲେ ତାର ମୁଣ୍ଡକାଟ ହୋଇଯିବ ।"

ଏ ଆଦେଶ ଶୁଣି ମାଳିଟି ଡରିଗଲା । ଧାଇଁଲା—ଏକା ନନ୍ଦସେକ ଘରକୁ । ଝିଅକୁ ସବୁ କଥା କହିଲା । କାଲି ପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ତୋଡ଼ା କରିବାକୁ ତାକୁ କହେ ।

ପରଦିନ ସକାଳେ ମାଳି ପୁଅଟି ସବୁକଥା ଛଦ୍ମବେଶୀକି କହିଲା । ତାକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ତୋଡ଼ା କରି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା । ଛଦ୍ମବେଶୀ ରାଜରାଣୀ ଏଥର ବୁଝିଲେ ଯେ, ରାଜା ତାର ସ୍ୱାମୀ । ତେଣୁ ସେ ପୁଣି ଗୋଟିଏ ଫୁଲତୋଡ଼ା କରିଦେଲେ । ତା'ର ନାଁ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜରେ ଲେଖି ତା ଭିତରେ ପୂରାଇ ଦେଲେ । ମାଳି ଫୁଲତୋଡ଼ା ଧରି ପୁଣି ଚାଲିଲା ରାଜ ଉଆସକୁ ।

ରାଜା ଫୁଲତୋଡ଼ା ଦେଖି ଖୁସି । ତା ଭିତରେ ଥିବା କାଗଜରୁ ପଢ଼ି ସେଠି ଥିବା କଥା ବି ଜାଣିଲେ । ମାଳିକୁ ପଚାରିଲେ "ସତ କହ କିଏ ଏ ଫୁଲତୋଡ଼ା କରିଛି ? ନ ହେଲେ ତୋତେ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ" ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ତାର ଝିଅ ତୋଡାଟି କରିଛି ବୋଲି ମାଳି କହୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ରାଜାଙ୍କର ଏଥିରେ ବିଶ୍ୱାସ ନ ହେବାରୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଶେଷରେ ମାଳିଟି କହିଲା "ମହାରାଜ ! ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅ ଏକ ଚାକରାଣୀ ରଖିଛନ୍ତି । ସେ ମୋ ଝିଅ ସହିତ ଫୁଲ ତୋଳେ । ମୋ ଝିଅର ସେ ଭାରି ସାଙ୍ଗ । ସେ ଫୁଲତୋଡ଼ା କରି ମୋ ଝିଅକୁ ଦିଏ ।"

ସବୁ ଶୁଣି ରଜା ଖୁସି ହେଲେ । ଉପହାର ବି ତାକୁ ବହୁତ ଦେଲେ । ତା ପରେ ନିଜକୁ ଥରେ ମାଳି ବେଶ କରି ମାଳି ଝିଅ ସାଥିରେ ଫୁଲ ତୋଳିବାକୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବଗିଚାକୁ ଗଲେ । ସେଠି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅର ଚାକରାଣୀ ସାଥିରେ ତାଙ୍କର ଦେଖା ହେଲା । ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲେ । ରାଜା ଉଆସକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ।

ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପଠାଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଝିଅର ଚାକରାଣୀକୁ ଧରି ଆଣିଲେ । ସେ ଉଆସରେ ପହଞ୍ଚି ତାର ବେଶ ବଦଳାଇ ଦେଲା । ଦୁଇ ଭାଇ ଏଥର ମହା ଖୁସି ।

ରାଜପୁତ୍ରକୁ ହତ୍ୟା କରିବାର ଯୋଜନା କରିଥିବାରୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା । ତାଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ରାଜା ଆଦେଶ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ଝିଅର ପ୍ରାର୍ଥନା ଫଳରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରାଣ-ଦଣ୍ଡ ଦିଆ ନଯାଇ ନିର୍ବାସନ ଦଣ୍ଡ ମିଳିଲା । ସେ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ।

ସାନଭାଇକୁ ରାଜା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ଦେଲେ ।

ଶାରୀ ଓ ଚଟିଆର ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦିତ ହେଲା । ଏଥର ବଡ଼ଭାଇ ରାଜା ଓ ସାନଭାଇ ମନ୍ତ୍ରୀ । ଅବଶ୍ୟ, ନିଜ ଦେଶରେ ସିନା ହେଲେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ହେଲେ ତ ହେଲେ ।

ଯମରାଜା

ବହୁଦିନ ତଳେ ଗୋଟିଏ ରାସ୍ତା ଥିଲା । ସେ ରାସ୍ତାରେ ଯେ ଯାଏ, ସେ ମରେ । ସେ ରାସ୍ତାରେ ଫେରିବା କଥା କେହି କେବେ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି ।

ଅନେକ କହନ୍ତି, ସେ ରାସ୍ତାରେ ସାପ ରହେ । ଯେ ଯାଏ, ତାକୁ ସାପ ଖାଏ । କେତେକଙ୍କ ମତରେ ତାହା ଭୟଙ୍କର ବାଘଙ୍କର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ । ପଥିକ ଗଲେ ତାକୁ ସେମାନେ କାମୁଡ଼ନ୍ତି, ଲୋକ ବଞ୍ଚେ ନାହିଁ । ଏ କଥା ସତ ଯେ, ସେ ରାସ୍ତାରେ ଗଲେ ନିସ୍ତାର ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଥରେ ସେଇ ରାସ୍ତାରେ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ା ଯାଉଥିଲା । ଅଧିକ ବୟସ ଯୋଗୁ ତମ ତାର ଧୁଡ଼୍ ଧୁଡ଼୍ । କିନ୍ତୁ ସେ ଭାରି ସାହସୀ, ନିର୍ଭୀକ । ରାସ୍ତାରେ ସବୁ କିଛି ଠିକିଠିକି କରି ଦେଖି ଦେଖି ସେ ଆଗେଇଥାଏ ।

ସେ ଚାଲି ଚାଲି କ୍ଲାନ୍ତ, ଅବସନ୍ନ । ଶେଷରେ ରାସ୍ତାକଡ଼ର ଗୋଟିଏ ପଥର ଉପରେ ସେ ବିଶ୍ରାମ ନେଲା । ତାପରେ ତା ପାଖ ଦେଇ ବିଛାଟିଏ ଗଲା । ତାକୁ ସେ ଅନାଇଥାଏ ଏକା ଆଖିରେ । ବିଛାଟି ଖୁବ୍ ବଡ଼ । ଗୋଟିଏ କୁକୁଡ଼ା ପରି । ହଠାତ୍ ସେ ବିଛାଟି ସାପ ହୋଇଗଲା । ସେ ପୁଣି ଏକ ବିଷାକ୍ତ ଓ ଭୟଙ୍କର ସାପ । ବୁଢ଼ାଟି ବିସ୍ମିତ । ସେ ଦେଖୁଥାଏ, ସାପଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ବୁଢ଼ା ଏଇ ରୂପ ପରିବର୍ତ୍ତନର ରହସ୍ୟ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେଇଟି

ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ତାର ଭାରି ଆଗ୍ରହ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବି ତା ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲା ।

ସାପଟି ଚାଲିଥାଏ, ଦିନ ରାତି ସବୁବେଳେ । ବିଶ୍ରାମ ତାର ଦରକାର ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ାଟି ବି ତା ପଛେ ପଛେ ଗ୍ଲୁଇ ଭଳି ଲାଗିଥାଏ । ସାପଟି ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଶାଳାରେ ପଶିଗଲା । ସେଠି ବହୁତ ଯାତ୍ରୀ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥାଆନ୍ତି । ତାର ଦଂଶନ ଫଳରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲା । ତାପରେ ଦିନେ ଯାଇ ସେ ପଶିଲା ରାଜାନ୍ତଃପୁରରେ । ସେତେବେଳକୁ ରାଜା ନିଦ୍ରା ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ସାପ ଫେରିଲା, ହେଲେ ରାଜା ଆଉ ନିଦରୁ ଉଠିଲେ ନାହିଁ । ତାପରେ ସେ ପଶିଲା ରାଣୀହଂସପୁରରେ । ସେଇ ଦିନ ରାଜାଙ୍କର ସାନଝିଅର କାଳ ହୋଇଗଲା ।

ସେ ସାପ ଯେଉଁଆଡ଼େ ଯାଏ, ସିଆଡ଼େ କାଳ ବୋବାଇ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ସାପର ଗତି ଶିଥିଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ତାହା ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ବୁଢ଼ାଟି କିନ୍ତୁ ଗ୍ଲୁଇ ଭଳି ତାର ପିଛା ଧରିଥାଏ ।

ସେମାନେ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ନଈ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ନଈଟି ଖୁବ୍ ବଡ଼ । ଅଗାଧଗାଧ ପାଣି । ସୁଅ ବି ପ୍ରଖର । ସାପ ମୁଣ୍ଡ ଝଖଣ୍ଡି ହେଲଭଳି । ଏପଟ କୂଳରେ ବହୁତ ଲୋକ । ସେମାନେ ଗରିବ । ଘାଟ ବାଲାକୁ ପଇସା ଦେବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ତେଣୁ ସେମାନେ ସେଠି ବସି ପାରି ହେବାପାଇଁ ଉପାୟ ପାଞ୍ଚୁଥାଆନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ସାପଟି ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ମଇଁଷି ହୋଇଗଲା । ପିତଳର ଘଣ୍ଟି ଆଉ କଉଡ଼ିର ମାଳ ତା ବେକରେ ଝୁଲୁଥାଏ । ସେ ନଈକୂଳରେ ଯାଇ ଠିଆ ହେଲା । ଅପେକ୍ଷାରତ ବାଟୋଇ-ମାନେ ଭାବିଲେ, ମଇଁଷିଟି ତ ଆରପଟକୁ ଯିବ । ତା ଉପରେ

ବସିଗଲେ, ନଈ ପାର ହେବାକୁ ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ତା ପାଖକୁ ଗଲେ । ମଇଁଷି ଟିତ ସୁଧାର । ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖି ହୁରୁଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସେ ପାଣିରେ ପଶିଲା । ପଞ୍ଚେ ତାଉପରେ ବସିଲେ । ଆଉ କେତେକ ତାର ଲଞ୍ଜ ଧରିଲେ । ମଇଁଷିଟି ପହଁରି ପହଁରି ନଈ ମଝିକୁ ଗଲା । ସେଇଠି ସେ ନାଚ ମାରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଉପରେ ଲୋକେ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ତାପରେ ସେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ତା ଉପରେ ବସିଥିବା ଲୋକେ ଭସିଗଲେ । ଆଉ କେତେକ ବୁଡ଼ିଗଲେ ।

ବୁଢ଼ାଟି ନଈ ପାରି ହୋଇ ଆରପଟେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେଠି ପହଞ୍ଚି କିନ୍ତୁ ମଇଁଷିକୁ ଦେଖିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ତା ବଦଳରେ ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ବଳଦ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ତା ପାଖରେ କେହି ନ ଥାଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଚାଷୀ ସେ ବାଟେ ଯାଉଥିଲା । ବଳଦଟିକୁ ଦେଖି ତାର ଭାରି ଲୋଭ ହେଲା । ତାକୁ ସାଥିରେ ନେଇ ସେ ଘରକୁ ଗଲା ।

ଚାଷୀଟିର ଗୁହାଳରେ ଗୋଟେ ଗୋରୁ । ବଳଦକୁ ନେଇ ସେ ସେଠି ବାନ୍ଧିଦେଲା । ମାଗଣାରେ ସୁନ୍ଦର ବଳଦଟିଏ ପାଇ ଯାଇଥିବାରୁ ସେ ଭାରି ଖୁସି । ଗୋରୁଟି ଭାରି ସୁଧାର । ଅନ୍ୟ ଗୋରୁମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ହୁରୁଡ଼ୁ ନାହିଁ । ଯାହା ଦେଲେ ଖାଏ । ଯେଉଁଠି ବାନ୍ଧିଦେବ, ସେଠି ରହିଯିବ । ତାର ଅସୁବିଧା କିଛି ନାହିଁ । ଗୋରୁଟି ପାଇଁ ଚାଷୀଟି ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମନେ କରୁଥାଏ ।

ବଳଦଟି ଗୋରୁମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ଗୁହାଳରେ ଥାଏ । ସେତେବେଳକୁ ରାତି ଅଧ । ସମସ୍ତେ ନିଦରେ ଶୋଇଗଲେଣି । ବଳଦଟି ବାଘ ହୋଇ ଗୋରୁମାନଙ୍କୁ କାମୁଡ଼ିଲା । ସେମାନେ

ଛଟପଟ ହେଲେ। କେହି କନ୍ତୁ ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ। ସନ୍ଧ୍ୟାକ ଭିତରେ ଗୁହାକୁ ଖାଲି । ଗୋରୁସାକ ମରିକରି ଶୋଇଲେ। ସମସ୍ତେ ମରିଲା ପରେ ସାପଟି ବାହାରି ଆସି ପୁଣି ଗୃଲିଲା। ବୁଢ଼ାଟି ତ ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ। ସେ ବି ତା ପଛେ ପଛେ ଗଲା ।

କେତେ ବାଟ ଗଲାପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ନଈ ପଡ଼ିଲା। ସାପଟି ସେଠି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ହୋଇଗଲା। ଝିଅଟି ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ। ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଅଳଙ୍କାର ପରିହିତା। ନଈକୂଳରେ ବସି ଝିଅଟି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା। ସେତିକିବେଳେ ସେବାଟେ ଦୁଇଜଣ ସୈନିକ ଯାଉଥାଆନ୍ତି। ସେମାନେ ଦୁଇଭାଇ। ଝିଅଟି କାନ୍ଦୁଥିବାର ଦେଖି ସେମାନେ ତା ପାଖ ଆସିଲେ । କାନ୍ଦିବାର କାରଣ ତାକୁ ପଚାରିଲେ। ଝିଅଟି କହିଲା, ସେ ନବ ବିବାହିତା। ସ୍ୱାମୀ ସାଥିରେ ଘରକୁ ଯାଉଥିଲା। ନଈକୂଳରେ ଡଙ୍ଗାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ। ସ୍ୱାମୀ ତାର ଧୋଇଧାଇ ହେବାପାଇଁ ନଈକୁ ଗଲେ । ସେଠି ଗୋଡ଼ ଖସିପିବାରୁ ନଈରେ ଭାସିଗଲେ। ସେ ଏକାକୀ । ତାର ନଜର କେହି ନାହାନ୍ତି। ସେମାନେ ତାକୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେଲେ, ସେ ଉପକୃତ ହେବ ।

ବଡ଼ଭାଇ କହିଲା "ତୁମେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ । ତମକୁ ସ୍ୱାମୀ ଅଭାବ ହେବେ ନାହିଁ। ଖାଲି ତମର ରାଜି ହେବା କଥା। ତୁମେ ଯଦି ରାଜି ହେବ, ମୁଁ ତୁମକୁ ବିବାହ କରିବି । ଏ ମୋର ସାନଭାଇ । ସେ ବି ଅବିବାହିତ । ତୁମେ ଆମ ସଂସାର ଚଳାଇବ ।"

ଝିଅଟି କହିଲା "ମୁଁ ରାଜି । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତରେ । ତମେ ମତେ ଘର କାମ କରିବାକୁ କହିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯାହା ମାଗିବି ତାହା ମୋତେ ଦେବ ।"

ବଡ଼ଭାଇ ତ ତାର ସୁନ୍ଦର ରୂପରେ ମୁଗ୍ଧ । ସେ ଏସବୁ କଥାରେ ରାଜି ହୋଇଗଲା । କହିଲା "ମୁଁ ତମ କଥା ମାନିବି ଠିକ୍ ଦାସ ଭଳି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଦେଶ ଦେଲେ ବି ପାଳନ କରିବି ।"

ଝିଅଟି କହିଲା "ମୋତେ ଭାରି ଶୋଷ । ମୁଁ ନଈ ପାଣି ପିଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ପାଖ ଗାଁରେ କୂଅ ଅଛି । ସେଠୁ ଟିକିଏ ପାଣି ଆଣିଲେ ମୁଁ ପିଅନ୍ତି ।"

ବଡ଼ଭାଇ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ ପାଣି ପାଇଁ ଚାଲିଗଲା । ଝିଅଟି ପାଖରେ ସାନ ଭାଇକୁ ଛାଡ଼ି-ଦେଇଗଲା ।

ବଡ଼ଭାଇ ଗଲା ପରେ ଝିଅଟି ସାନଭାଇକୁ କହିଲା "ମୁଁ ତମକୁ ଦେଖିଲାବେଳୁ ଭଲ ପାଉଛି । ମୋର ତମ ବଡ଼ଭାଇକୁ ବାହା ହେବା ପାଇଁ ଜମା ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ତାକୁ ମୁଁ କୌଶଳ କରି ପଠେଇ ଦେଇଛି । ଆସ, ଆମେ ଦୁହେଁ ପଳେଇବା । ସେ ତ ଡେରିରେ ଫେରିବ । ଆମର ପତ୍ତା ପାଇବ ନାହିଁ ।"

ସାନଭାଇ କହିଲା "ଏ କଥା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ତମେ ମୋ ବଡ଼ଭାଇର ବାଗ୍‌ଦତ୍ତା । ମୋର ମା ସଦୃଶ ।"

ଏକଥା ଶୁଣି ଝିଅଟି ରାଗିଗଲା । କାନ୍ଦିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସାନଭାଇ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ବି ବୁଝିଲା ନାହିଁ । ଖାଲି କୋହ ପରେ କୋହ ତାର ଉଠିଯାଉଥାଏ । ବଡ଼ଭାଇ ଆସିବାରୁ ସେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତାକୁ କହିଲା "ତମର ସାନଭାଇ ବଡ଼ ବଦ୍‌ମାସ,

ତମେ ଶୁଇଗଲ ପରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋତେ ଯିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲେ । ମୁଁ ରାଜି ନ ହେବାରୁ ମୋତେ ବଳାତ୍କାରରେ ନେବାକୁ ବାହାରିଲେ । କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଉ ଆଗେଇଲେ ନାହିଁ ।”

ସାନଭାଇ ଏସବୁ ଶୁଣି ତାଜୁବ । ସେ କ’ଣ କହିବା ପାଇଁ ବାହାରୁଥିଲା କିନ୍ତୁ ବଡ଼ଭାଇର ତା କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନ ଥିଲା । ସେ ରାଗରେ ପାଗଳ । ସଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଖଣ୍ଡା ବାହାର କରି ସାନଭାଇକୁ ହାଣିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । ସାନଭାଇ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ଦୁଇଭାଇ ଖୁବ୍ ଲଢ଼ିଲେ । ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଆଘାତ କରୁଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ଦୁଇଭାଇ ଟଳି ପଡ଼ିଲେ ।

ଝିଅଟି ସାପ ହୋଇ ପୁଣି ଆଗେଇଲା । ବାଟରେ ସେ ନିଜେ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲା । ତାର ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଦାଢ଼ି । ଏକଦମ୍ ଧଳା । ସେଇ ବୁଢ଼ାଟିକୁ ଦେଖି ଏଇ ବୁଢ଼ାର ସାହସ ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାର ଧଳା ଦାଢ଼ିକୁ ଧରି ପଚାରିଲା “ତୁମେ କିଏ ?”

ଧଳା ଦାଢ଼ି ଥିବା ବୁଢ଼ାଟି ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି କହିଲା “ଅନେକ ଲୋକ ମୋତେ ମୃତ୍ୟୁରାଜା ବା ‘ଯମରାଜା’ କହନ୍ତି । ମୁଁ ପୃଥିବୀକୁ ମୃତ୍ୟୁ ଆଣେ ।”

ବୁଢ଼ା କହିଲା—“ମୁଁ ଖୁବ୍ ବୁଢ଼ା । ବଞ୍ଚିବାର ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମ ପଛରେ ଛାଇ ଭଳି ଲାଗି ରହିଛି । ତମର ଅପକର୍ମ ସବୁ ଦେଖିଛି । ଆଉ ଡେରି କର ନାହିଁ । ମୋତେ ନେଇଯାଅ ।”

ଯମରାଜା ମୂଣ୍ଡ ହଲାଇ ନାହିଁ କଲେ । କହିଲେ—"ଯାହାର ବେଳକାଳ ସରିଯାଏ, ତାକୁ ହିଁ ମୁଁ ନିଏ । କିଏ କ'ଣ ଭାବିଲା, ସେଥିରେ ମୋର ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ତମର ବେଳ ହୋଇନାହିଁ । ଆହୁରି ବର୍ଷଟିଏ ଅଛି । ତମକୁ କେହି ଯମପୁରକୁ ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ ।"

କଥା ଶେଷ ହେଲାବେଳକୁ ଧଳା ଦାଢ଼ି ଥିବା ବୁଢ଼ାଟି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା ।

ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଯମରାଜା କି ପିଶାଚ—ସେ କଥା ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇ ବୁଢ଼ାଟି ଭାବୁଥିଲା ।

ମୋଟାଣୀ

ବହୁଦିନ ତଳେ ଗୋଟିଏ ମୂଷା ଥିଲା । ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ ମୋଟା । ନାଁ ତାର ମୋଟାଣୀ ।

ଦିନେ ସେ ବଡ଼ଘରୁ ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଏପଟ ସେପଟ ଖୁବ୍ ହେଲା । କିଛି ଖାଦ୍ୟ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟ ଖୋଜି ଖୋଜି ସେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲିଲା । ବହୁତ ଦୂର ସେ ଆସିଗଲାଣି । ସେଥିପାଇଁ ତାର ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । କେଉଁଠି ଥିଲା କେଜାଣି, ହଠାତ୍ ବର୍ଷା ଅସରାଏ ଆସିଗଲା । ଗାତକୁ ଫେରିବାର ତାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ପାଖ ବୁଦା ମୂଳକୁ ସେ ଧାଇଁଗଲା— ଟିକିଏ ଆଶ୍ରୟ ପାଇଁ । ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥାଏ । ସେ ବୁଦା ମୂଳରେ ବସିଥାଏ । ବାହାରକୁ ଜୁକୁଜୁକୁ କରି ଅନାଉଥାଏ । ଆଖି ଆଗରେ ତାର ବର୍ଷାର 'ଧାର', ଗୋଳିଆ ପାଣି ଆଉ କାଦୁଅ । ତା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ତାର ଦେଖିବାକୁ ନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ବହୁ ସମୟ ଧରି ଦେଖିଲେ ବିରକ୍ତି ଲାଗେ । ମୂଷାଟି ସେଥିରୁ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନୁହେଁ । ମନେ ମନେ ସେ ଖୁବ୍ ବିରକ୍ତ । ତା ଛଡ଼ା ଦାନ୍ତ ତାର ଶୁଲେଇ ହେଲାଣି । ଦାନ୍ତରେ ତାକୁ କିଛି ନା କିଛି କାଟିବାକୁ ହେବ ! ନ ହେଲେ, ସେ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ତାହା ତାର ପ୍ରକୃତିର ତାଡ଼ନା । ତେଣୁ ସେ ଅସ୍ଥିର, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ।

ହେଲା ଆଉ ସେ କଲା ନାହିଁ । ଗାତଟିଏ ଖୋଳିବାରେ ମନ ଦେଲା । ମାଟି ଭିତରୁ ସେ ଶୁଖିଲା ଚେରଟିଏ ପାଇଲା । ସେ ଖୁବ ଖୁସି । ଅଳ୍ପକେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ତାର ଅଭ୍ୟାସ । ନିଜକୁ ସେ ଭାଗ୍ୟବାନ

ବୋଲି ଭାବିଲା । ବର୍ଷାଦିନେ ଜାଳ ସବୁ ଓଦା । ଶୁଖିଲା ଚେରଟିଏ ବି ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ । ଅନ୍ତତଃ ଏଥିରେ ଚୂଲିଟା ଲଗାଇ ହେବ । ମନେ ମନେ ସେ ସ୍ଥିର କଲା—ଗଲାବେଳେ ଏ ଚେରଖଣ୍ଡକ ତା ସାଥିରେ ଗାତକୁ ନେଇଯିବ ।

ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିଗଲା । ଆକାଶ ଏଥର ନିର୍ମଳ । ମୂଷା ତାର ଗାତକୁ ବାହାରିଲା । ପାଟିରେ ତାର ଶୁଖିଲା ଚେର ଖଣ୍ଡିକ ଚାରି-ଆଡ଼େ ପାଣି । କାଦୁଅ । ସେଇଥିରେ ରାସ୍ତା ଦେଖି ଦେଖି ସେ ଯାଉଥାଏ । ହଠାତ୍ ବାଟରେ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣି ସେ ଅଟକିଗଲା । ସେ ସବୁ କଥା ଜାଣିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ । ତେଣୁ କାନ୍ଦଣା ଆସୁଥିବା ଜାଗାକୁ ଚାଲିଲା । ଦେଖିଲା—ଗରିବ ବୁଢ଼ୀଟିଏ ଚୂଲି ଲଗାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଚାରିପଟେ ତାର ପିଲାମାନେ ବେଢ଼ି ରହି କାନ୍ଦୁଥାଆନ୍ତି, ଅତି କରୁଣ ଭାବରେ । ବୁଢ଼ୀଟି ଚୂଲିକୁ ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ହାଲିଆ । ସେ ବିବ୍ରତ । ବିଚଳିତ । ମୂଷାଟି ତା ପାଖକୁ ଗଲା । ପଚାରିଲା—''କଣ ହେଲା ? ପିଲାମାନେ ବିକଳ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?''

ବୁଢ଼ୀଟି କହିଲା —''ପିଲାମାନେ ସକାଳୁ କିଛି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ଭୋକରେ ସେମାନେ ଆଉଟୁପାଉଟୁ । ଘରେ ଖାଇବାକୁ କିଛି ନାହିଁ । ଭାବିଥିଲି—ରୁଟି ଦି'ଖଣ୍ଡ ସେକି ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଓଦା ଜାଳ । ଚୂଲି ଲଗୁ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ପିଲାଙ୍କର କାନ୍ଦ ।

ମୂଷାଟି ଦରଦୀ । ସବୁକଥା ଶୁଣିଲା ପରେ ଚେରଟି ବୁଢ଼ୀକୁ ଦେଇ କହିଲା —''ଉଃ, ଏଇ ଗୋଟେ କଥା । ଏଇ ଚେର ଖଣ୍ଡକ ନିଅ । ଚୂଲି ଲଗାଅ ।''

ଶୁଖିଲା ଚେଉଟି ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ କାମ ଦେଲା । ସେଥିରେ ଚୁଲିଟି ଲାଗିଗଲା । ଏଥର ପିଲାମାନେ ଖୁବ ଖୁସି । କାନ୍ଦ ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ । ରୁଟି ଖାଇବାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ବୁଢ଼ୀଟି ଗଣେଶ ବାହାନକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଲା । ରୁଟି ସେକି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦେଲା । ପିଲାମାନେ ଖାଇ ସାରିଲେ । ଏଥର ମୂଷାଟି ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା ।

ବୁଢ଼ୀଟି ଭଦ୍ର, କୃତଜ୍ଞ । ମୂଷା କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ ହେଲେ ବି, ତାର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସେ ଅନୁରକ୍ତ । ସେ ବିନମ୍ର ଭାବରେ କହିଲା— "ମୋ ପାଖରେ ତମକୁ ଦେବାଭଳିଆ କିଛି ନାହିଁ । ଏଇ ଚକଟା ଅଟାତକ ନେଇଯାଅ ଖାଇବ ।"

ମୋଟାଗା ଚକଟା ଅଟାତକ ଧରିଲା । ପୁଣି ଚାଲିଲା ତାର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ । ଏଥର ସେ ଆହୁରି ଖୁସି । ସେ ଭାବୁଥାଏ— ଅଟାତକ ତାର ପାଞ୍ଚଦିନର ଖାଦ୍ୟ । ଏଇନେ ପାଞ୍ଚଦିନ ପାଇଁ ସେ ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ । ଚେଉ ଖଣ୍ଡକ ଦେଇ ସେ କ୍ଷତିରେ ପଡ଼ି ନାହିଁ । ବରଂ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇଛି ।

ହଠାତ୍ ପଞ୍ଚେ ପିଲାଙ୍କର କାନ୍ଦ ଶୁଣି ସେ ଅଟକି ଗଲା । ପାଖ କୁମ୍ଭାର ଘରୁ କାନ୍ଦଣା ଭାସି ଆସୁଥିଲା । ଜାଣିବାର ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ଯୋଗୁ ସେ ଘରେ ପଶିଲା । ଦେଖିଲା—ବୁଢ଼ା କୁମ୍ଭାରଟି ଶୋଇଛି । ତା ପାଖରେ ପିଲାଗୁଡ଼ାଏ ଶୋଇ ରଡ଼ି ପକାଉଛନ୍ତି । ବୁଢ଼ାଟି ଆପୁଡ଼ାଇ ଥାପୁଡ଼ାଇ ତାଙ୍କୁ ଶୁଆଇବାରେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ପାରୁ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମନେ ମନେ ସେ ବିରକ୍ତ । ଏଥିରୁ ମୂଷାଟି କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ବୁଢ଼ା ପାଖକୁ ଯାଇ ପଚାରିଲା—"ମଉସା । କ'ଣ ହେଲା ? ପିଲାମାନେ ଏମିତି ରଡ଼ି ପକଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ?"

ବୁଢାଟିର ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଆସିଲା। ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କହିଲା "ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଘୋର ଭୋକ। ଘରେ କିଛି ଖାଇବାକୁ ନାହିଁ। ମା ତାଙ୍କର ବଜାରକୁ ଅଟା ପାଇଁ କେତେବେଳୁ ଗଲାଣି। ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରି ନାହିଁ। ପିଲାଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲି। ବୁଝିଲେ ନାହିଁ। ଶୁଆଇବାକୁ ବି ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି। ଏମାନେ ଶୋଉନାହାନ୍ତି। ରଡ଼ି ପକାଉଛନ୍ତି। ମୁଁ ନାଚାର।"

ପିଲାମାନଙ୍କର କାନ୍ଦ ଦେଖି ମୂଷାଟିକୁ ବିକଳ ଲାଗିଲା। ସେ ଆଣିଥିବା ଅଟାତକ ବୁଢାକୁ ଦେଇ କହିଲା "ଏତକ ଅଟା ରୁଟି କରି ପିଲାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅ। ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ରୁଟି ଆଉ ପାଣି ଢୋକେ ଢୋକେ ପିଇଦେଲେ ପିଲାଏ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଯିବେ।"

ମୂଷା ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ। କିନ୍ତୁ ତାର ଉପଦ୍ରବ କମ୍ ନୁହଁ। ତେଣୁ ସେ ମଣିଷର ପରମ ଶତ୍ରୁ। ସେ ଗଚ୍ଛିତ ଶସ୍ୟ ବୋହି ନିଏ। ନଷ୍ଟ ବି ବହୁତ କରେ। ଲୁଗାପଟା କାଟିଦିଏ। ଲୋକମାନଙ୍କର ତା ଉପରେ ରାଗ ବହୁତ। କିନ୍ତୁ ତାର ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଜୀବ ପ୍ରତି ଦୟା ଦେଖି କୁମ୍ଭୀରଟି ଅଭିଭୂତ, ବିସ୍ମିତ, ସ୍ତବ୍ଧ।

କୁମ୍ଭୀର ମୂଷାଠାରୁ ଅଟାତକ ଗ୍ରହଣ କଲା। ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ରୁଟି ବି ଖଣ୍ଡ ସେକି ପିଲାଙ୍କୁ ଖୁଆଇଦେଲା। ପାଣି ମୁନ୍ଦେ ମୁନ୍ଦେ ପିଇ ପିଲାମାନେ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଗଲେ।

ମୂଷାଟି ଏଥର ବାହାରିଲା। କୁମ୍ଭୀର ଭାବିଲା—ମୂଷାଟି ତାର ବହୁତ ଉପକାର କରିଛି। ସେ ତାର ଋଣ ଶୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ। ତା ପାଖରେ ତାକୁ ଉପହାର ଦେବାପାଇଁ ଦାଣ୍ଡି ଛଡ଼ା ତ ଆଉ

କିଛି ନାହିଁ । ସେ ଉହାକୁ ଗଲା । ଗୋଟିଏ ଠେକ ବାହାର କଲା । ତାକୁ ଆଣି ମୂଷାକୁ ଦେଇ କହିଲା—"ତମର ଉପକାର ମୁଁ ଶୁଝି ପାରିବି ନାହିଁ । ମୋ ପାଖରେ ତ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ଖାଲି ଖାଲି ଯିବା ଅପେକ୍ଷା ଠେକଟିଏ ନେଇଯାଅ ।"

ଠେକଟି ଦେଖି ମୂଷା ବଡ଼ଖୁସି । କିନ୍ତୁ ଠେକଟି କପରି ନେବ, ସେଇଟା ତାର ଚିନ୍ତା । କୁମ୍ଭାର ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ଠେକଟିକୁ ସେ ମୋଟାଣର ମୁଣ୍ଡରେ ଥୋଇଦେଲା । ନଇଁଲେ ଠେକଟି ପଡ଼ିଯିବ, ମୋଟାଣ ସେ କଥା ଜାଣେ । ସେଇ ଭୟରେ ପଛ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ସେ ଚାଲିଲା । ଆଗ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ଠେକକୁ ଧରିଥାଏ । ଏପରି ଚାଲିବାରେ ସେ ଅନଭ୍ୟସ୍ତ । ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ହେଉଥାଏ । ତଥାପି ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲୁଥାଏ ।

ବାଟଯାକ ସେ ଭାବୁଥାଏ—ସେ ଭାରି ଚାଲାକ । ମୁଲେଇବାରେ ବି ଓସ୍ତାଦ୍ । ବର୍ଷାକୁ ଘଣ୍ଟି ଘଣ୍ଟି ବଡ଼ିକିଆ ହୋଇଥା'ନ୍ତା । ସେଥିରୁ ରକ୍ଷାପାଇବା ପାଇଁ ସେ ଗାତ ଖୋଳିଲା । ପାଇଲା—ଶୁଖିଲା ଡେରିଟିଏ । ତାକୁ ଦେଇ ପାଇଲା ଅଟା ମେଣ୍ଢାଏ । ତା ବଦଳ ଠେକ । କେବଳ ସେତିକ ନୁହେଁ, ସେ ଏଥର ମଣିଷ ପରି ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲିବାର ସୁବିଧା ବି ପାଇଛି । ଚାରିଗୋଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବଟିଏ ହୋଇ ଯିନା ସେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା, ଏଇନେ ସେ ତାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ । ମଣିଷ ପରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବ ବି ତାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଉଛି । ତା ଉପକାର ଶୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି କହୁଛି । ଗର୍ବରେ ମୂଷାଟିର ଛାତି କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ । ସେଥିପାଇଁ ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲିବାର କଷ୍ଟ ବି ସେ ଆଉ ଜାଣିପାରୁ ନ ଥାଏ ।

ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଗୋଟିଏ ମଇଁଷି ଗୋଠ ପାଖରେ । ସେଠି ମଇଁଷିଆଳଟିଏ ମଇଁଷି ଦୁହିଁବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ତାର ଠେକ ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଜୋତାରେ ଦୁଧ ଦୁହୁଁଥାଏ । ଏହା ଦେଖି ମୂଷା ହସି ହସି ଗଡ଼ିଗଲା । ସେ ପାଟି କରି କହିଲା "ହୋ ବେହେଙ୍ଗ ଲୋକ ! ଜୋତାରେ କ'ଣ ଦୁଧ ଦୁହିଁ ହୁଏ ? ଏତିକି କ'ଣ ତମେ ଜାଣିନାହିଁ । ସବୁ ଦୁଧ ବୋହିଯିବ । କିଛି ଆଉ ତମେ ପାଇବ ନାହିଁ ।"

ମଇଁଷିଆଳ କହିଲା—"ମଇଁଷିର ଥନ୍ ହା ଟାଣି ଗଲାଣି । ଦୁଧ ନ ଦୁହିଁଲେ ନ ଚଳେ । ମୋ ପାଖେ ଦୁହିଁବା ପାଇଁ ଏଠି କିଛି ଜଳାଷ ନାହିଁ । କେବଳ ଜୋତାଟି ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଜୋତାରେ ଦୁହିଁଲି ।" ଏତକ କହି ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଦୁଧ ଦୁହାଁରେ ସେ ମନ ଦେଲା ।

ମୋଟାଶା କହିଲା—"ନଅ, ଏଇ ଠେକଟିକୁ ନଅ । ଏଥିରେ ଦୁଧ ଦୁହଁ ।"

ଗଉଡ଼ ଖୁସି ହୋଇ ଠେକଟିକୁ ନେଇ ସେଥିରେ ଦୁଧ ଦୁହିଁଲା । ଦୁଧରେ ଠେକଟି ଭରପୂର ହୋଇଗଲା । ଗଉଡ଼ ମନରେ ଆନନ୍ଦ । ଦୁଧ ଦୁହିଁ ସାରି ସେ ମୂଷା ପାଖକୁ ଆସିଲା । ଅନୁନୟରେ ସେ ନଇଁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେ ମୂଷାକୁ କହିଲା "ମୁଁ ଭୋଠାରେ କୃତଜ୍ଞ । କ'ଣ କରିବ ? ଠେକର ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ମୋ ପାଖେ ପଇସା ନାହିଁ । ତା ବଦଳ ଆଉ କ'ଣ ବା ଦେବ ? ତୁ ଗୋଟିଏ କଥା କର । ଦୁଧ କିଛି ପି ଦେ ।"

ଗଉଡ଼ର କଥା ମୋଟାଶା ମନକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଖରାପ ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ସେ କହିଲା—' ତମର ଅସୁବିଧା ମୁଁ ସହି

ପାଉଲ ନାହିଁ । ଖୁସିବାସିରେ ଠେକଟିଏ ଦେଲ । ଦାମ୍ କଥା ଉଠେଇ ନାହିଁ । ତା ଛଡ଼ା ଠେକିଟି ମୋର କୌଣସି କାମରେ ଲଗି ନ ଥାଅନ୍ତା । ଖାଲି ବୋଝଟିଏ ଅଯଥା ବୋହୁଥିଲି । ତାକୁ ଦେଇ ମୁଁ ରକ୍ଷା ପାଇଛୁ । ତମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ ।”

ଟିକିଏ ରହି ମୋଟାଣୀ ପୁଣି କହିଲା—“ଯଦି ତମେ ଉଚିତ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ଏପରି ଉଚ୍ଛନ୍ନ, ଚୋପେ ଦୁଧ ପିଇ ମୁଁ କାଁ ଉଡ଼ାଇବି କାହିଁକି ? ଦେଖୁଛୁ, କିଛୁ ଦେବାପାଇଁ ତମର ଘୋର ଇଚ୍ଛା । ହାଟରେ ଯଦି ଆଜି କିଛୁ ନାହିଁ, ତମର ମଇଁଷି ତ ବହୁତ, ସେଥିରୁ ଗୋଟେ ଦେଇ ଦଉନ ?”

ମୂଷାର କଥା ଶୁଣି ଗଉଡ଼ ଭାରି ରାଗିଗଲା । ସେ କହିଲା—“ଏଡ଼କ ଟିକେ ଜୀବ ତୁ । ମାଟିଆଟିଏ ନବାକୁ ତୋର ଦମ୍ ନାହିଁ । ମଇଁଷିଟିଏ ନବୁ କେମିତି ?”

ଗଉଡ଼କଥା ମୂଷାଟିକୁ ବେଶ୍ ବାଧିଲା । ମନେ ମନେ ସେ କ୍ଷୁବ୍ଧ କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ । ସେ ରୁକ୍ଷ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—“ତମର ଯଦି ମଇଁଷି ଦେବାର କଥା, ଦିଅ । ନଚେତ୍ ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହ । ମୁଁ ମଇଁଷିଟି ନେଇ କ’ଣ କରିବି, ସେ ମୋ କଥା । ତାକୁ ଚଳାଇବା ମୋ ଦାୟିତ୍ୱ । ସେ ସବୁ ବାଜେ କଥା କହି ମଇଁଷି ନ ଦେବାର ବୋଝ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ନଦ ନାହିଁ ।”

ମୂଷା କଥା ଶୁଣି ଗଉଡ଼ଟି ଅବାକ୍ । ତାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ତାକୁ ଲାଗିଲା—ମଇଁଷିଟିଏ ନେବାର ନାହିଁ । ବହୁତ ହଟ ହଟା ହେବ । ଶେଷକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବ । ମଇଁଷି ତାର ଗୋଠକୁ ଫେରି ଆସିବ । ତାର ତ କିଛି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ । ହେଲେ, ମୂଷାଟି ପାଣେ ପାଇବ । ତେଣୁ ସେ ପଚାରିଲା—“ହଉ,

ମଇଁଷିଟିକୁ ନେବୁ । କେମିତି ନେବୁ ? ତାର ପଘା ତୋ ଲାଞ୍ଜରେ କ'ଣ ବାନ୍ଧିଦେବ ?"

ମୂଷାଟି କହିଲା—"ନା । ନା । ସେମିତି ବାନ୍ଧିଦେଲେ, ମଇଁଷିଟି ମୋତେ ଟାଣି ଟାଣି ନେଇଯିବ । ମୋର ଉପାୟ ନଥିବ । ଘୋଷାଡ଼ି ହୋଇ ହୋଇ ଦେହମୁଣ୍ଡ ଛିଣ୍ଡିଯିବ । ବରଂ ପଘାଡ଼ ମୋ ବେକରେ ବାନ୍ଧି ଦିଅ ।' ତା'ହେଲେ ମଇଁଷିଟିକୁ ମୁଁ ଅଡ଼େଇ ନେବି ।"

ମୂଷାଟିର ବୁଦ୍ଧି ଦେଖି ମଇଁଷିଆଳଟି ବିସ୍ମିତ । ମୋଟାଶାର କଥାମାନି ମଇଁଷିର ପଘାକୁ ମୂଷା ବେକରେ ବାନ୍ଧି ଦେଲା ।

ମୋଟାଶା ମନ ଭାରି ଖୁସି । ଗର୍ବରେ ତାର ଛାତି ଫାଟି ପଡ଼ୁଥାଏ । ସେ ଚାଲୁଥାଏ ଆଗେ ଆଗେ, ପଛରେ ତାର ମଇଁଷି । କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ସେ ଟାଣିହୋଇ ଅଟକିଗଲା । ପଛକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା, ମଇଁଷି ଆଗଉନାହିଁ । ଘାସ ଖାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ମୂଷା ଯେତେ ଡାକିଲା, ସେ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ମୂଷା ଥରେ ବି ଟାଣି ହୋଇ ଦେଖିଲା, କିଛି ଲାଭ ହେଉନାହିଁ । ମଇଁଷି ଟିକିଏ ବି ଚଳୁନାହିଁ । ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ଆଉ ସବୁ ବ୍ୟସ୍ତତା ଲୋକହସାରେ ପରିଣତ ହେବ । ସେ ତ ଭାରି ଚାଲାକ । ଦେଖିଲା, ଯାଚି କଲେ କିଛି ଲାଭ ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ ମଇଁଷିକୁ ମନେଇବାକୁ ହେବ । ଥରେ ଅମାନିଆ ହେଲେ, ସାହସ ତାର ବଢ଼ିଯିବ । ଆଉ ମାନିବ ନାହିଁ । ତା ଛଡ଼ା ମଇଁଷିର ଜୋର ବହୁତ । ଗତି ବି ପ୍ରଖର । ସେ ରାଗିଗଲେ, ତାକୁ ଟାଣି ଟାଣି ନେଇଯିବ । ସେଥିରେ ମୃତ୍ୟୁ ତାର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ତାକୁ ପୋଷା ମନାଇବାକୁ ହେଲେ ତା ମନକୁ ଜିଣିବାକୁ ହେବ ।

ଆଘାତ କରି ଲାଭ ନାହିଁ । ବରଂ କ୍ଷତି ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ମଇଁଷିକୁ କଛି କହିଲା ନାହିଁ । ଅପେକ୍ଷା କଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ମଇଁଷି ପେଟେ ଘାସ ଖାଇ ମୁହଁ ଟେକିଲା । ମୂଷା ଆଗରେ ଚାଲିଲା । ପଛରେ ତାର ମଇଁଷି । କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ପୁଣି ମଇଁଷି ଅଟକିଗଲା—ଘାସ ଖାଇବାକୁ । ମୂଷାଟି ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ । ଅବିଚଳିତ ଭାବରେ । ତା ଛଡ଼ା ଖାଇ ଯାଉ ତା ମନଇଚ୍ଛାରେ ସେ ଚାଲିଲା । ମୂଷାଟି ସେଇଆଡ଼େ ଗଲା । ଏଥର ମୂଷା କଥା ପ୍ରତି ମଇଁଷିର ନଜର ନାହିଁ । ମୂଷାଟି ବି ଉପାୟଶୂନ୍ୟ । ମଇଁଷି ଯୁଆଡ଼େ ଯାଏ, ମୂଷାଟି ସେଇଆଡ଼େ ଧାଏଁ ।

ଗଜୁଡ଼ିଟି ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ କିଛିବାଟ ଆସିଲା । ମୂଷାର ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ତାକୁ ହସ ଲାଗୁଥିଲା । ସେ ଦେଖିଲାଣି, ମୂଷା ମଇଁଷିର ମନ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ସଫଳତାର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ । ମଇଁଷି ତା ଗୋଠକୁ ଆଜ ଫେରିବ ନାହିଁ । ଏ କଥା ମନକୁ ତାର ଛୁଇଁଲାଣି । ମଇଁଷିପାଇଁ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଚକିତ ।

ଘାସ ଦେଖିଲେ, ମଇଁଷି ଅଟକେ । ପେଟେ ଖାଏ । ସେଇଠି ଶୋଇ ପାଗୁଳି କରେ । ବିଚରା ମୂଷାଟି । ଠେକ ବଦଳ ମଇଁଷି ଚାଲୁଛି । ମଇଁଷି ଗୋଡ଼ରେ ତା ଗୋଡ଼ । ମଇଁଷି ବିଶ୍ରାମରେ ତାର ବିଶ୍ରାମ । ତା ଛଡ଼ା ମଇଁଷିର ଗୋଡ଼ ବଡ଼ । ଲମ୍ବାଇ ଲମ୍ବାଇ ସେ ଚାଲେ । ମୂଷାଟି କ୍ଷୁଦ୍ର । ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ତାର ଅତି ଛୋଟ । ମଇଁଷି ଚାଲିଲେ ମୂଷା ଦଉଡ଼େ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଦଉଡ଼ିଲେ ବି ହେବ ନାହିଁ । ଜୋରରେ ଦୌଡ଼ିବା ଦରକାର । ମଇଁଷି ସାଥିରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଏପଟ ସେପଟ ହୋଇ ସେ ହାଲିଆ । ଚାଲିବାର ଶକ୍ତି

ଯେମିତ ନାହିଁ । ଘରୀଏକୁ ଯେତେ ଖାଇ ମଇଁଷି ଗଛମୂଳେ ଶୋଇ ପାଗୁଳି କଲା । ସେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ।

ମଇଁଷିଟିର ସ୍ଥାନ । ଭଲ ଘାସ ନାହିଁ । ଗଜୁଡ ତାକୁ ଦେଇ ଦେବା ପରେ ମୂଷା ତାର ମାଲିକ । ସାଥିରେ ସେ ଅଛି । ସେଥି-ପ୍ରତି ମଇଁଷିଟିର ଟିକିଏ ବି ଦୟା ନାହିଁ । ମୂଷା ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ।

ସେତିକିବେଳେ ବାଦାଘରିଆ ଦଳ ସେଇବାଟେ ଯାଉଥିଲେ । ପାଲିଙ୍କିରେ ବୋହୂକୁ ସେମାନେ ନେଉଥାଆନ୍ତି । ଆଗକୁ ବର ଓ ତା ସାଥିରେ ଥିବା ଲୋକ ଚାଲିଗଲେଣି । ପଛରେ ଏମାନେ ରହିଯାଇଛନ୍ତି । ଛୋଟା ପାଖରେ ଝରଣା ଦେଖି ସେମାନେ ଅଟକି ଗଲେ । ରନ୍ଧାବଢ଼ାର ଆୟୋଜନ ଚାଲିଲା ।

ଖାଲରେ ବସିଲେ ବାରଆଡ଼ୁ ବାର କଥା ପଡ଼େ । ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥାଏ—ରଜାଘର ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ସେମାନେ ଘୋର କୃପଣ । ସିଧା ଦେଇଛନ୍ତି ଦେଖୁନ । ଖାଲି ଅଟା ଆଉ ଡାଲି । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ବାଦାଘର । ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ।

ମୂଷାଟି ମଇଁଷି ପାଖରେ ଶୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ । ସେ ଭାବିଲା— ଏଇଟା ଉତ୍ତମ ସମୟ । ତାର ସେ ସୁଯୋଗ ନେବ । ଏଇ ମଇଁଷିଟିକୁ ଦେଇ ସେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବ ।

ମୂଷାଟି ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କ ସାଥିରେ ଆଲୋଚନାରେ ଯୋଗ ଦେବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲା । ତା ପରେ କହିଲା—"ବାଦାଘରରେ ନାଜମତ ଲୋକଙ୍କୁ ଭଲ ଖାଇବାକୁ ଦେବା ଉଚିତ । ମୁଁ ବୁଝୁଛି, ତମର ଚିନ୍ତା ସେମାନେ କଣ୍ଜାଣନ୍ତି । ଦୁଃଖ କର ଲାଭ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ତମକୁ ପଟେ ମଇଁଷି ଦେଉଛୁ, ନଅ । ଭୋଜ କର ଖାଅ ।”
ପାଲଙ୍କି ବାହକ ଦେଖିଲେ —ମୂଷ ଟି ଅନାୟାସରେ ସବୁ କଥା କହି ଯାଉଛି । ମୂଷା କଥା ତାଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଗ୍ଟେଠ ମୁହଁରେ ବଡ଼ କଥା । ସେମାନେ ହସିଲେ ।

ଜଣେ କହିଲା “ତୁ ଗୁଡ଼ାଏ ମୂଷା ଟାଏ । ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ । ତୁ କେମିତି ମଇଁଷିର ମାଲିକ ହେବୁ ।”

ମୋଟାଶା ମଇଁଷିର ମାଲିକ ବୋଲି କହି ସମ୍ମାନ ପାଇଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଥଟ୍ଟା, ବିଦ୍ରୂପ ଓ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟର ଶିକାର ହେଲା । ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ—ଜଣେ ଗ୍ଟେଠ ହେଲେ ବଡ଼ ଜିନିଷର ଅଧିକାରୀ ସେ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଏଇମତର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିରୋଧୀ । କିନ୍ତୁ ଏଇକ୍ଷଣେ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ, ଫଳ ଓଲଟା ହେବ । ଯେଉଁ ସୁବିଧା ସେ ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ତା କରି ହେବ ନାହିଁ । ସେ ଅବିଚଳିତ ଭାବରେ କହିଲା—“ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଗଉଡ଼ ଏଇ ମଇଁଷି ଟି ଦେଇଛି । ଏବେ ଯାଏ ମୁଁ ତାକୁ ଚରାଉଛି । ତମର ଯଦି ଅବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି, ଦେଖନ୍ତୁ, ମଇଁଷିର ପଘା ମୋ ବେକରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି ।”

ପାଲଙ୍କି ବାହକମାନେ ଗୁରଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ଦେଖିଲେ—କେହି କେଉଁଠି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମଇଁଷିର ଦଉଡ଼ି ମୂଷା ବେକରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଅଛି । ମଇଁଷି ମଧ୍ୟ ମୂଷା କଥାରେ ଆପତ୍ତି କରୁନାହିଁ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ରାଜିହେଲେ, “ଆମକୁ ଏଇ ମଇଁଷିଟା ଦେ । ଆମେ ଭୋଜି କରି ଖାଇବୁ । ମୋଟାଶା ତାର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦାନ୍ତରେ ମଇଁଷିର ଦଉଡ଼ି କାଟି ପକାଇଲା । ତା ପରେ କହିଲା “ଯାଅ, ଏହାକୁ ନେଇ ଭୋଜି କରି ଖାଅ ।”

ପାଳର୍କି ବାଦକମାନଙ୍କର ଖୁସି କହିଲେ ନ ସରେ । ସେମାନେ ଟିକିଏ ବି ଅପେକ୍ଷା କଲେ ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡା ବାହାର କରି ମଇଁଷି ବେକକୁ ପାହାରେ ଦେଲେ । ମଇଁଷିଟି ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାର ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ ମଇଁଷି ମାଂସରେ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଆ ଭୋଜି କଲେ । ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇପିଇ ଘରକୁ ବାହାରିଲେ ।

ଗଲାବେଳେ ଜଣେ କହିଲା "ହେ ମୂଷା, ଆମେ ତ ମାଂସ ଖାଇଲୁ । ତୁ ଏଥର ମଇଁଷିର ହାଡ଼ତକ ଖାଇଦବୁ ।"

ମୋଟାଶା ସ୍ୱରରେ କଳକଲା । କହିଲା—"ତମେ ଉପାସରେ ଆସିଥିଲ । ଖାଲି ରୁଟି ଖାଇଥାନ୍ତ । ତମକୁ ମୁଁ ଦୟା କଲି । ମୋ ମଇଁଷି କୋଡ଼ିଏ ସେର ଦୁଧ ଦିଏ । ସେ କଥା ଭାବିଲି ନାହିଁ । ତମକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ସେଇଟି ଦେଲି । ତୁମେ ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇଲ । ସେଥିପାଇଁ ତମମାନଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ତ ନାହିଁ ବରଂ ଥଟ୍ଟା କରୁଛ । ତମେ ସବୁ ଅଭଦ୍ର । କୃତଘ୍ନ । ଅବିବେକୀ ତମେ ଏଥର ମୋତେ ମୋ ମଇଁଷିର ଦାମ ଦେଇ ଦିଅ ।"

ମୂଷାର କଥାରେ ଥିଲା ଗମ୍ଭୀରତା ଆଉ ଦୃଢ଼ତା । ପାଳର୍କି ବାଦକମାନେ ଏପଟ ସେପଟ ହେଲେ । ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ ।

ମୂଷାଟି କହିଲା "ଖଣ୍ଡେ ତେର ବଦଳ ଚକଟା ଅଟା ମେଞ୍ଚେ ପାଇଲି । ଚକଟା ଅଟାତକ ଦେଇ ଠେକି, ଆଉ ଠେକି ବଦଳରେ ମଇଁଷି ପାଇଛି । ତମେ ଯଦି ମଇଁଷି ନେଲ, ବୋହୂଟି ମତେ ଦେଇଦେଉନ ।"

ମୂଷା କଥାରେ ସେମାନେ ବିବ୍ରତ ହେଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ତା କଥା ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଲା । ଏତକବେଳେ ଜଣେ କହିଲା "ବେଳ ଗଡ଼ିଗଲାଣି ବୋଲି ଦେଖୁଛ ତ ? ବର ଘରେ ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିବେ । ଦେଖିବେ, ଆମେ ଏଠି ଭୋଜି କରି ଖାଉଛୁ । ସେମାନେ ତ ରାଜାଘରର ଲୋକ । ଆମକୁ ଏଠି ଟିକି ଟିକି କରି କାଟି ପକାଇବେ । ଚାଲ ପଳାଇଯିବା । କହିବା—ଝିଅକୁ ବାଘ ନେଇଗଲା ।"

କଥାଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା । ସେମାନେ ଭୟରେ ସେଠୁ ପଳାଇଗଲେ । ବାଜା ରହିଲେ ମୋଟାଣୀ ଓ ପାଲିଙ୍କିରେ ବସିଥିବା ବୋହୂଟି । ମୋଟାଣୀ ଆଉ ହେଲା ନାହିଁ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଲିଙ୍କି ପାଖକୁ ଗଲା । ପରଦା ଆଡ଼େଇ ପାଲିଙ୍କି ଭିତରେ ପଶିଲା । ବୋହୂଟିର ବୟସ ଅଳ୍ପ । ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଅଳଙ୍କାରରେ ଭୂଷିତା । ମୂଷାଟିକୁ ଦେଖି ବୋହୂ ଆଖିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ଚିହ୍ନ । ସମ୍ଭବ, ଏକୁଟିଆ ହୋଇ ଡରି ପଡ଼ିଥିଲା । ମୂଷ ଟିକୁ ଦେଖି ସାହସ ଆସିଲା । ବୁଡ଼ ମଲାବେଳେ କୁଟା ଖିଅ ପାଇଲା ପରି ।

ମୋଟାଣୀ କହିଲା 'ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ପଳେଇଗଲେଣି । ସେମାନେ ମୋଠାରୁ ମଇଁଷିଟିଏ ନେଇ ଖାଇଲେ । ତା ବଦଳ ତମକୁ ଦେଇଗଲେ । ଏଥର ତମେ ମୋ ପଛେ ପଛେ ଆସ । ଘରକୁ ଯିବା ।"

ବୋହୂଟି ତଳକୁ ଆସି ଦେଖିଲା—ସତକୁ ସତ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ପଳେଇଗଲେଣି । ସେ ଏକୁଟିଆ । ଜଙ୍ଗଲ ଜାଗା ।

ସେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ା, ଉପାୟଶୂନ୍ୟା, ଭୀତା ତ୍ରସ୍ତା । ତେଣୁ ମୂଷା ସାଥିରେ ଯିବାକୁ ରାଜି ହେଲା ।

ଆଗେ ଆଗେ ମୂଷା । ପଛେ ପଛେ ବୋହୂଟି । ଦେଖିବାକୁ ସେ ତ ସହଜେ ସୁନ୍ଦରୀ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଦାମିକିଆ ଶାଢ଼ୀ ଓ ଗହଣା ପିନ୍ଧିଛି । ସେ ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଥାଏ ।

ମୋଟାଶା ତାକୁ ଦେଖି ଭାବୁଥାଏ—ସେ ଭାରି ଲୋଭନୀୟ । ମୂଲେଇବାରେ ଓସ୍ତାଦ । ଶେଷକୁ କେଡେ ବଢ଼ିଆ ବୋହୂଟିଏ ପାଇଲା । ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ଏ ସବୁ ମିଳେ । ଏମିତି ଭାବି ଭାବି ଚାଲୁ ଚାଲୁ ସେମାନେ ଗାଡ଼ ମୂଳରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ମୂଷାଟି ମୁଣ୍ଡକୁ ତାର ନୁଆଁଇଁ କହିଲା " ତମକୁ ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି । ତମେ ଏଇ ପାନ ଦରିଦ୍ର କୁଣ୍ଡଆରେ ପାଦ ପକାଅ । ଆସ୍ତେ କରି ଓହ୍ଲାଅ । ବାଟଟା ଅନ୍ଧାର । କିନ୍ତୁ ଅସୁବିଧା କିଛି ନାହିଁ । ମୋ ପଛରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସ ।"

ଏତକ କହି ମୂଷାଟି ଗାଡ଼ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । କିଛି ସମୟ ଗାଡ଼ ଭିତରେ ସେ ଅପେକ୍ଷା କଲା । କିନ୍ତୁ ବୋହୂଟି ତା ପଛରେ ଗଲା ନାହିଁ । ସେ ମନେ ମନେ ରାଗିଗଲା । ପଦାକୁ ଆସି ଚଢ଼ାଗଳାରେ କହିଲା "ଭିତରକୁ କାହିଁକି ଆସୁ ନାହିଁ ? ଆମେ ସ୍ୱାମୀମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁନାହିଁ ।"

ବୋହୂଟି ନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା "ମୁଁ ତ ଖୁବ୍ ଡେଙ୍ଗା । ଗାତଟି ଅତି ଛୋଟ । ଗାଡ଼ ଭିତରେ ମୁଁ ପଶି ପାରିବି ନାହିଁ ।"

ମୋଟାଶା ପ୍ରକୃତ କଥା ଏଥର ବୁଝିପାରିଲା । ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କରି କହିଲା "ଆଚ୍ଛା, ତମେ ରହିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଘର କରିଦେବି । ତମେ ଆଜି ରାତିକ ଏଇ ଗଛ ମୂଳରେ ରହିଯାଅ ।"

ବୋହୂଟି ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା "ମୋତେ ଘର ଶୋକ କରୁଛି ।"

ମୂଷା କହିଲା "ଆଜି ତ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଉପାସ । କିଏ ହେଁ ଖାଇ ନାହିଁ । ତମପାଇଁ ମୁଁ କିଛି ଖାଦ୍ୟ ଆଣି ଦେଉଛି ।"

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ଗାତ ଭିତରେ ପଶିଗଲା । ସାଥିରେ ଗୋଟାଏ ଶୁଖିଲା ମଟରଛୁଇଁ ଆଉ କେତେକ ଗହମ ଦାନା ଧରି ଉଦାକୁ ବାହାର ଆସିଲା । କହିଲା-"ଶସ୍ୟପରି ବଢ଼ିଆ ଖାଦ୍ୟ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ଦେଇ ନିଅ । ଏହାକୁ ଖାଅ ।"

ବୋହୂଟି କହିଲା—"ମଣିଷ ଏସବୁ ଖାଏ ନାହିଁ । ସେ ରୁଟି, ଭାତ, ଲଡ଼ୁ ଓ ଜଲିବ ଖାଏ ।"

ମୋଟାଶା ରାଗିଯାଇ କହିଲା—"ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ବଦ୍‌ମାସ । ସବୁ କଥାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିବାଦ । କୌଣସି କଥା ତାଙ୍କ ମନକୁ ପାଏ ନାହିଁ ।" ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଇ ପୁଣି କହିଲା "ଆଚ୍ଛା, ଏସବୁ ଯଦି ରୁଚୁ ନାହିଁ, ଗଛରୁ କୋଳି ଖାଇବ ?"

ବୋହୂଟି କହିଲା "କୋଳିଗୁଡ଼ିକ ପାଚିନାହିଁ । କଞ୍ଚା କୋଳି ମଣିଷ ଖାଏ ନାହିଁ ।"

ମୋଟାଶା କହିଲା—"ପାଚୁ ନ ପାଚୁ ! ତମକୁ ଆଜି ତାକୁଇ ଖାଇବାକୁ ହେବ । ସକାଳ ହେଉ । ମୁଁ କୋଳି ବଜାରକୁ ନେଇଯିବି । ତାକୁ ବିକି ତମପାଇଁ ଭାତ, ରୁଟି, ଲଡ଼ୁ, ଜଲିବ ଆଉ କେତେ ବଢ଼ିଆ ଜିନିଷ ନେଇ ଆସିବି ।"

ବୋହୂଟିର ରାଜି ହେବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ କିଛି ନଥିଲା । ସେ ଆଉ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ସେଇ ଗଛ ମୂଳରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲା ।

ପରଦିନ ସକାଳ । ମୂଷା ଚଟରେ ଚଢ଼ି ବହୁତ ଯାଚଲା କୋଳ ପକାଇଦେଲା । କହିଲା—"ଯାଅ, ଜାନରେ ଏସବୁ କୋଳ ନେଇଯାଅ । ବଜାରରେ ବିକ । ତମ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ହେବ ତାହା କିଣି ଆଣିବ ।"

ବୋହୂଟି ମୂଷା କଥା ମାନି କୋଳଟକ ଧରି ବଜାରକୁ ବାହାରିଲା । ପଛେ ପଛେ ମୂଷା । ବୋହୂଟି ତ ରାସ୍ତା ଜାଣିଥିଲା । ସେ ତାର ନିଜ ରାଜଧାନୀକୁ ଚାଲିଲା । ମୂଷା ତ ଏକଥା ଜାଣେ ନାହିଁ । ତା ପଛେ ପଛେ ଯାଇ ରାଜଧାନୀରେ ହାଜର । ବଜାରରେ ବୋହୂଟି ଡାକୁଥାଏ—'କିଏ ନେବ କଞ୍ଚା କୋଳ ଆସ । ରାଜଜେମା ଆଜ ମୂଷାର ବୋହୂ । ସେ କୋଳ ଆଣିଛି, କିଏ ନେବ ନିଅ ।"

ଏଣେ ରାଣୀ ଜ୍ୱାଇଁ ଘରୁ ଖବର ପାଇଲେ ଯେ, ଝିଅକୁ ବାଟରେ ବାଘ ଖାଇ ଦେଇଛି । ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଜୀବନ ବିକଳରେ ପଳାଇ ଆସି ଖବର ଦେଇଛନ୍ତି । ରାଜା ରାଜା ରାଣୀ ଲୋକ ପଠାଇଲେ । ସେମାନେ ଯାଇ ପାଲିଙ୍କିଟି ଝାଳ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖି ଆସିଲେ ।

ଏ ସବୁ ଶୁଣି ରାଣୀ କାନ୍ଦଣା ଲଗି । ହଠାତ୍ ଝିଅର ପାଟି ଶୁଣି ଚମକ ପଡ଼ିଲେ । ପଦାକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ ଝିଅ ତାଙ୍କର କୋଳ ନେଇଯାଉଛି । ଦାସୀମାନଙ୍କୁ ପଠାଇ ତାକୁ ଉଆସକୁ ନେଇଆସିଲେ ।

ଚାରିଆଡ଼େ ଚହଳ ପଡ଼ିଗଲା—ରାଜଜେମା ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏ ଖବର ପାଇ ସମସ୍ତେ ଖୁସି । ରାଣୀ ଜେମାକୁ ସଙ୍ଗୋଳ ନେଲେ । ପାଖରେ ବସାଇ ସବୁ କଥା ତା ଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ।

ମୂଷାଟି ଦୂରରେ ରହି ସବୁ ଦେଖୁଥିଲା । ଝିଅଟି ଚନ୍ଦାକୁ ଆଉ ନ ଆସିବାରୁ ନଅର ଦୁଆରକୁ ଯାଇ ମୂଷାଟି ଚିତ୍କାର କଲା । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାର ଡାକିଲା । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ହଟ୍ଟଗୋଳ । ଅନେକ ଲୋକ ଜମା ହୋଇଗଲେ । ମୂଷାଟି ଜେମାଙ୍କୁ ତାର ହୃଦୟର ରାଣୀ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରୁଥିବାର ଦେଖିଲେ । ତା କଥା ଶୁଣି ଲୋକେ ହସିଲେ ।

ରାଣୀ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ଦୁଆରେ ହାଜର । ମୂଷାଟିର ଢଙ୍ଗ ଢାଙ୍ଗ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା । ସେ ରାଗିଗଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ କିଛି ପ୍ରକାଶ କଲେ ନାହିଁ ।

ରାଇଜର ରାଣୀ ସେ । ଶାସନ କରନ୍ତି ହୁଏ, ତାଙ୍କୁ ଜଣା । କୌଶଳ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅକ୍ତିଆର କରିବାକୁ ହୁଏ । ସାମନା-ସାମନି ଗଣ୍ଡଗୋଳରେ ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ମୂଷା ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲେ "ଆହା ବଡର ଜ୍ୱାଇଁଟା ମୋର । ତମ ସଙ୍ଗେ ତମ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ । ଯେତେବେଳେ ତମେ ଆମର ଜ୍ୱାଇଁ । ଘରକୁ ଆସ । ଗାଲିଚା ବିଛାଇ ଦେଇଛୁ, ସେଠି ବସ । ବାହାଘର ପାଇଁ ଭୋଜି କରିବି । ଜାକଜମକରେ ତମକୁ ବିଦାୟ ଦେବି । ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କର ।"

ମୋଟାଶା ଏକଥା ଶୁଣି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କଲା । ମନ ତାର କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ । ସେ ସେଠି ଅପେକ୍ଷା କଲା ।

ରାଣୀ ହଠାତ୍ ସୁରେଇରଖା ଷ୍ଟୁଲଟିଏ ଆଣିଲେ । ତାର ମଝିଟି ତ କଣା । ସେଇ କଣା ତଳକୁ ଗୋଟିଏ ଚଟଲ ପଥର ରଖିଦେଲେ । କଣାଟି ଆବରଣ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ଲେଟ ପତଳା

ଟିଣଟିଏ ପକାଇଦେଲେ । ତା ଉପରେ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ପକା ନାଲ ଆସନଟିଏ ବଚ୍ଛାଇଦେଲେ । ଷ୍ଟୁଲ ତଳକୁ ଗୋଟିଏ ନଆଁ ଉହ୍ମେଇ ରଖାଗଲା । ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାପରେ, ଦାସଦାସୀଙ୍କ ଗହଣରେ ରାଣୀ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଆସିଲେ । ସେଠାରେ ମୃଷାକୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଗଲା । ରାଣୀ ନଜେ ମୃଷାକୁ ହାତରେ ଧରି ଶୋଭା ଯାତ୍ରାରେ ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲୁଥାଆନ୍ତି । ବାଟଯାକ ତାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଥାଆନ୍ତି ।

ମୋଟାଶା ଏପରି ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ ଅଭିଭୂତ । ଭାବୁଥାଏ—ସେ କେତେ ଚାଲାକ । ମୃକ୍ତିଲେଇବାରେ ସେ କେମିତି ପାରଙ୍ଗମ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ରାଜକନ୍ୟାର ସ୍ୱାମୀ । ଏକଥା ତାର ସାଙ୍ଗଭାଇମାନେ ଜାଣିଲେ, ଈର୍ଷାରେ ମରିଯିବେ । କ'ଣ ବୋଲି କଣ କହିବେ ।

ରାଣୀ ତାକୁ ନେଇ ସଜା ହୋଇଥିବା ଷ୍ଟୁଲ ଉପରେ ଥୁଇଦେଲେ । ସେ ବସିବାମାତ୍ରେ ତାକୁ ଗରମ ଜଣାଗଲା । ସେ ଗରମ ଅସହ୍ୟ । ସେ ତ ଜ୍ୱାଇଁ, ଅସ୍ଥିର ହେଲେ,ଅସୁନ୍ଦର ହେବ । ଏପଟେ ଦେହ ଜଳଯାଉଥାଏ । ସେ ଆଉ ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ରାଣୀଙ୍କୁ କହିଲା—"ମା ଏଠି ଭାରି ଗରମ । ଏଆସନରେ ବସିବାରୁ ମୋ ଦେହ ଖାଲି ଜଳଯାଉଛି ।"

ରାଣୀ କହିଲେ—"ବାବୁରେ, ଏ ଗରମରେ ମଣିଷ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ତମେ ସହିପାରୁନ । ମୁଁ ଝରକା ଖୋଲିଦେଉଛି । ପବନ ଆସିବ । ତମେ ଟିକଏ ଷ୍ଟୁଲ ମଝିକୁ ଚାଲିଆସ । ଥଣ୍ଡା ଲାଗିବ ।"

ମୋଟାଶା ରାଣୀଙ୍କ କଥା ମାନ ମଝିକୁ ଯେମିତି ଆସିଛି, ସେ ସିଧା ନଆଁ ଉହ୍ମେଇ ଉପରକୁ ଆସିଗଲା । ତଳକୁ ଲମ୍ବିଯାଇଥିବା ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ିଟିରେ ତାର ନଆଁ ଲାଗିଗଲା ।

ଜଙ୍ଗଲରେ ମୂଷାଟି ଷ୍ଟୁଲ ଉପରୁ ତଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା। ତାପରେ ଝରକାବାଟେ ଜୀବନ ଜଙ୍ଗଲରେ ବାହାରକୁ ଆସିଗଲା। ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବି ସେଠାରେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା। ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ଗଲାବେଳେ କହୁଥାଏ, 'ଆଉ ନୁହେଁ। ଆଉ ଜମାରୁ ନୁହେଁ। ଜୀବନରେ ଆଉ କେବେହେଲେ ମୁକେଇବି ନାହିଁ।''

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ

ବଚ୍ଛକଟାଟି ରୋଡ

କଟକ – ୧